

15 juni 2017

Berenschot

Evaluatie Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS)

Eindrapport)

Berenschot

Evaluatie Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS)

Eindrapport

**Bram Berkhout
Korrie Louwes
Jeroen Wismans
Emma Zwaveling**

15 juni 2017

56311

Evaluatie Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS)

Eindrapport

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Vraagstelling/doelstelling	1
1.3 Onderzoeksvragen	3
1.4 Feiten, percepties en beoordeling	6
1.5 Onderzoeksmethoden/methodologische verantwoording	6
1.6 Leeswijzer	8
2. A: Programmaontwikkeling	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Planvorming	11
2.3 Betrekken stakeholders bij planvorming	14
2.4 Coördinatie SZW	15
2.5 Middelen KIS	16
2.6 Beoordeling Berenschot	18
3. A: Programma-uitvoering	20
3.1 Inleiding	20
3.2 Feitelijke uitvoering	20
3.3 Resultaten per functie	21
3.4 Publieksfunctie	28
3.5 Communicatie	29
3.6 Beoordeling Berenschot	31

Vervolg inhoud	Pagina
4. A: De outcome en de impact van KIS	35
4.1 Inleiding	35
4.2 Outcome	35
4.3 Impact van KIS	42
4.4 Beoordeling Berenschot	44
5. B: Vooruitkijken	47
5.1 Inleiding	47
5.2 Rol en gebruikers van kennis in het integratiedomein	47
5.3 Programmaontwikkeling	48
5.4 Programma-uitvoering	50
6. C: Hoofdconclusies en aanbevelingen	52
6.1 Hoofdconclusies	52
Doet KIS de juiste dingen?	52
Doet KIS de dingen juist?	53
6.2 C: Aanbevelingen	54
7. D: Beantwoording onderzoeksvragen	58
7.1 Onderzoeksvragen Deel A	58
7.2 Onderzoeksvragen Deel B	65
8. Bijlagen	67
Bijlage 1 Geraadpleegde documenten	68
Bijlage 2 Geanalyseerde gemeenten en politieke partijen	70
Bijlage 3 Overzicht interviews	73

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2015 is het Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS) van start gegaan. KIS maakt onderdeel uit van de toen nieuw opgezette kennis- en expertisefunctie van het Ministerie van SZW op het terrein van integratie. De Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) is hierin de andere entiteit. In tegenstelling tot ESS is KIS op basis van een subsidierelatie buiten het departement belegd en wordt vormgegeven in een samenwerking tussen het Verwey-Jonker Instituut en Movisie. De subsidierelatie is aangegaan voor de periode 2015-2017.

De instelling van KIS in 2015 moet gezien worden tegen een achtergrond waarbij integratie, wellicht meer dan ooit, op de maatschappelijke en politieke agenda staat, en het voeren van integratiebeleid meer dan ooit nodig lijkt te zijn. KIS doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rondom integratie, migratie en diversiteit. De organisatie moet vanuit een onafhankelijke positie deze informatie actief delen met beleidsmakers bij gemeenten en andere overheidsinstellingen, politici, professionals werkzaam bij maatschappelijke organisaties, migrantenorganisaties en het bedrijfsleven. Uiteindelijk moet dit ertoe leiden dat KIS bijdraagt aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving tegen de achtergrond van de grote diversiteit in de etnische samenstelling van de bevolking.

In 2017 zal het Ministerie van SZW besluiten over de continuering van het kennisplatform in zijn huidige vorm. Om dit besluitvormingsproces te faciliteren, is binnen het departement de behoefte ontstaan aan een externe evaluatie van KIS. De uitkomsten van dit onderzoek beogen dit besluitvormingsproces te faciliteren.

1.2 Vraagstelling/doelstelling

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

1. **Terugkijken en evalueren.** Heeft KIS, gezien de vooraf gestelde doelstelling, de juiste dingen gedaan (programmaontwikkeling) en de juiste dingen goed gedaan (programma-uitvoering)? En hoe waarden de stakeholders KIS?
2. **Vooruitkijken en handvatten bieden voor eventuele aanscherping of evolutie van de kennisfunctie op het terrein van integratie.**

Met betrekking tot de eerste doelstelling is het belangrijk om aan te geven dat bij de evaluatie rekening is gehouden met het feit dat KIS op het moment dat de evaluatie plaatsvond, pas twee jaar echt operationeel was. Dit maakt dat wij bij onze oordeelvorming zijn uitgegaan van een nog niet volledig uitontwikkeld kennisplatform, daarvoor is twee jaar op een zo'n complex beleidsterrein namelijk tekort. Het terugkijken en evalueren van KIS was daarom ook vooral gericht op het verbeteren van de huidige programma-uitvoering door de twee organisaties, vandaar ook de tweede doelstelling.

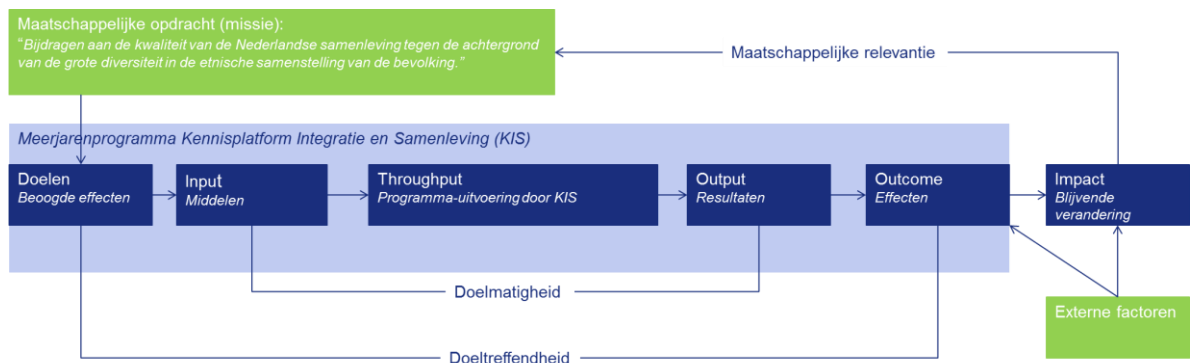
Een beoordeling van de hoogte van het aan de twee organisaties verstrekte subsidiebedrag voor de uitvoering van KIS behoorde niet tot onze evaluatieopdracht.

1.2.1 Analyse kader ‘terugkijken’

Het hoofddoel van het ‘terugkijken’ is het beantwoorden van de vraag of KIS, gezien haar vooraf gestelde maatschappelijke opdracht, de afgelopen twee jaar de juiste dingen heeft gedaan (programmaontwikkeling) en de juiste dingen goed heeft gedaan (programma-uitvoering). Om te beoordelen ‘hoe’ KIS in relatie tot de vanuit het Ministerie meegegeven doelstelling heeft gefunctioneerd als het gaat om programmaontwikkeling en programma-uitvoering is gekozen voor een analysekader geënt op de beleidscyclus. Onze premisse daarbij is dat een sluitende beleidscyclus de randvoorwaarde is voor effectief beleid.

Het analysekader dat als leidraad voor het terugkijkgedeelte heeft gediend is zichtbaar in figuur 1.1. Het uitgangspunt hierin is dat KIS haar maatschappelijke opdracht (de hoofdoelstelling), in samenwerking met haar omgeving/stakeholders, op een effectieve en efficiënte wijze wil bereiken. Het model geeft de verschillende elementen weer die van belang zijn om te bepalen of KIS systematisch heeft gehandeld. Daarbij helpt het te bezien in hoeverre waarborgen zijn ingebouwd voor het effectief en efficiënt waarmaken van de maatschappelijke opdracht. Onderstaand lichten wij de verschillende elementen uit het model verder toe.

Figuur 1.1

De *maatschappelijke opdracht* die KIS vanuit het Ministerie van SZW heeft meegekregen is: “Het bijdragen aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving tegen de achtergrond van de grote diversiteit in de etnische samenstelling van de bevolking”. Dit is de achtergrond waartegen KIS het meerjarenprogramma ‘Pluriform en Stabiel’ heeft opgesteld en zich meerjarige doelen heeft gesteld. In de evaluatie is nagegaan hoe feitelijk in dit beleidsdocument de koppeling is gelegd met de maatschappelijke opdracht. Later in het onderzoek is de mening van stakeholders gevraagd of KIS in haar beleidsplan de juiste vertaling heeft gekozen van haar opdracht. Bij ‘input’ gaat het om de vraag welke *middelen* beschikbaar en aangewend zijn om de *programma-uitvoering* tot stand te brengen.

Bij 'throughput' gaat het om het beschrijven hoe KIS op basis van haar beleidsplan (+jaarplannen) en beschikbare middelen, feitelijk uitvoering heeft gegeven aan haar programma. De programma-uitvoering heeft geleid tot een concrete 'output' (website, nieuwsbrieven, kennisproducten et cetera).

Per onderscheiden KIS-functie is geïnventariseerd welke producten en diensten KIS de buitenwereld heeft geleverd (en bij de diensten het gebruik ervan en door wie). Voor de geleverde producten en diensten is geprobeerd zich te krijgen op welke effecten ('outcome') hiermee zijn behaald. Bijvoorbeeld beïnvloeding van de maatschappelijke discussie op integratieonderwerpen, citatie van kennisproducten in beleidsstukken van andere organisaties et cetera. Als effecten leiden tot *blijvende veranderingen* in handelen of denken van anderen, spreken we van 'impact'. Hierbij past de kanttekening dat het effect van meerdere producten/diensten weinig zichtbaar is aan de buitenkant.

1.3 Onderzoeksvragen

Hieronder zijn de onderzoeksvragen opgenomen die we moesten kunnen beantwoorden op basis van het onderzoek. We hebben de vragen gesplitst naar de twee doelen van de evaluatie: Deel A – terugkijken en Deel B – vooruitkijken. De vragen voor Deel A zijn verder geordend naar de onderdelen van ons analysekader uit paragraaf 1.2.1.

1.3.1 Onderzoeksvragen Deel A

Doelen

1. Op welke manier sluit het meerjarenprogramma 'Pluriform en stabiel' van KIS aan bij de maatschappelijke opdracht die ze vanuit het Ministerie van SZW meegekregen heeft? In hoeverre sluiten de jaarplannen 2015, 2016 en 2017 aan op het meerjarenprogramma? Wat vinden stakeholders van KIS hiervan?
2. Hoe heeft KIS het bereiken van haar maatschappelijke opdracht meetbaar willen maken? Bevat het meerjarenprogramma 'Pluriform en stabiel' hiertoe SMART doelstellingen?
3. Welke concrete doelen heeft KIS zich gesteld in haar meerjarenplan? Zijn deze SMART geformuleerd?
4. Op welke wijze betreft KIS stakeholders bij totstandkoming van het programma en de uitvoering ervan, hoe oordelen de stakeholders hierover?

Input

5. Hoeveel subsidie is tot nu toe verstrekt aan KIS? En welke eisen worden daaraan gesteld door de subsidiegever? Welke rol speelt beschikbaarheid in het vormgeven van de kennisfunctie? Hoe oordelen stakeholders daarover?

6. Hoe is de verhouding tussen de subsidieverlener (SZW) en subsidieontvanger (VJI en Movisie) te omschrijven, welke zaken lopen daarbij goed en op welke onderdelen is verbetering mogelijk?

Throughput

7. Hoe zijn de zes functies van KIS die in het meerjarenprogramma genoemd worden, vormgeven? Welke ontwikkeling heeft zich daarin voorgedaan tussen 2015 en 2017?
8. Hoe is de verhouding tussen de twee samenwerkende partners binnen KIS (VJI en Movisie) te omschrijven, welke zaken lopen daarbij goed en op welke onderdelen is verbetering mogelijk?
9. Hoe functioneert het samenspel tussen ESS en KIS? Wat kan hierin verbeterd worden?
10. In hoeverre heeft KIS de door haar beoogde activiteiten (meerjarenprogramma, jaarplannen) ook daadwerkelijk uitgevoerd? Wat is niet gelukt en waarom?

Output

11. In hoeverre is KIS er in geslaagd om nieuwe ontwikkelingen in een vroeg stadium te signaleren en te agenderen, en in hoeverre sluiten de rapporten en andere activiteiten van KIS aan op de actualiteit?
12. In hoeverre is KIS erin geslaagd om te voorzien in de behoefte aan kennis over integratie, migratie en diversiteitsvraagstukken van de beoogde stakeholders (partijen als overheden, sectororganisaties, maatschappelijke organisaties en professionals)?
13. In hoeverre zijn de centrale vraagstukken uit het meerjarenprogramma en werkprogramma's beantwoord?

Outcome

14. In hoeverre heeft KIS kunnen voldoen aan de vooraf gestelde doelstelling?
15. In hoeverre geniet KIS bekendheid onder de relevante stakeholders?
16. Hoe waarderen deze stakeholders KIS en de verschillende functies (en producten) ervan, in hoeverre biedt KIS hen toegevoegde waarde en concrete handelingsperspectieven?
17. Hoe worden de producten van het Kennisplatform gewaardeerd in het 'veld' en wetenschap?
18. In hoeverre kan KIS als een gezaghebbend instituut worden gezien?
19. In hoeverre heeft het kennisplatform bijgedragen aan innovatie in beleid en kennisontwikkeling?

20. In hoeverre weten de verschillende stakeholders KIS te vinden en te benutten voor beantwoording van kennisvragen en/of evidence based onderbouwen van beleid? Welke rol spelen de portaalfunctie en de website hierin?
21. Doet KIS de juiste dingen (programmaontwikkeling)?

Impact

22. Hoe kan de maatschappelijke impact van de werkzaamheden van KIS omschreven worden?
23. In hoeverre kan op basis van antwoord op vraag 22 gesteld worden dat KIS (al) haar meegekregen maatschappelijke opdracht vervult? Wat gaat goed, wat kan beter?

1.3.2 Onderzoeksvragen Deel B

Deel B gaat over vooruitkijken en handvatten bieden voor eventuele aanscherping of evolutie van de kennisfunctie op het terrein van integratie. De volgende onderzoeksvragen zullen we beantwoorden in het kader van dit onderzoek.

24. Wat zou de rol/functie van kennis moeten zijn in het integratiedomein? Aan welke kennisproducten/informatie hebben de verschillende stakeholders behoefte en hoe zouden deze binnen het integratiedomein beschikbaar moeten komen?
25. Voor welke thema's zou KIS in de toekomst meer of juist minder aandacht moeten hebben dan de afgelopen twee jaar het geval is geweest?
26. Hoe ziet het veld van stakeholders er momenteel uit, welke partijen zou het kennisplatform idealiter moeten bedienen, en wat zijn hun wensen en behoeften voor de periode na 2017, betreffende zowel de functies van het kennisplatform als de inhoudelijke focus?
27. Hoe zouden de stakeholders betrokken kunnen/en of willen worden bij de eventuele toekomstige programmering van het Kennisplatform, en welke typen van verbinding tussen het kennisplatform en het veld kan een meerwaarde hebben?
28. Hoe verhoudt de kennisplatformfunctie op het terrein van integratie zich tot de platformfuncties op andere beleidsthema's? Wat valt hier van te leren voor wat betreft de te evalueren kennisfunctie?

1.4 Feiten, percepties en beoordeling

In het evaluatieonderzoek zijn naast feiten ook vele meningen/percepties opgehaald over het functioneren van KIS. In onze rapportage maken we daarom zichtbaar onderscheid tussen **feiten, percepties en beoordeling**.

- **Feiten.** Bij de beschrijving van de feitelijke doelstellingen en resultaten van de activiteiten baseren wij ons op schriftelijke documentatie. Daarnaast hebben we zelf een (social) media-analyse uitgevoerd om objectief te kunnen bepalen welke thema's de afgelopen twee jaren dominant waren in het integratiedebat en op welke thema's KIS het debat heeft gevoerd. Feiten zijn objectief verifieerbaar door derden.
- **Percepties.** Percepties zijn waarnemingen en meningen van de respondenten die wij binnen en buiten KIS hebben opgehaald door (telefonische) interviews en validatiesessies. Percepties zijn per definitie subjectief, ze geven het perspectief weer van een bepaalde respondent of stakeholder. Het kan bepalend zijn welke organisaties in het onderzoek zijn betrokken en welke respondenten zijn bevraagd. We hebben binnen het beschikbare budget en in de looptijd van de evaluatie veertig interviews kunnen realiseren met eenenzestig personen, en zullen daarmee zeker voor wat betreft de 'buitenwereld' van KIS niet het hele veld gesproken hebben over het functioneren van het kennisplatform. De beelden uit de interviews hebben we daarom in onze analyse als secundaire bron gebruikt op informatie die we uit documenten en desociale media-analyse hebben onttrokken. Dit wil zeggen dat we de interviews hebben gebruikt om ons beeld uit de toepassing van andere onderzoeksmethoden aan te scherpen en op punten te toetsen, en eventuele witte vlekken weg te nemen. De interviews hebben om deze reden dan ook pas na afronding van de andere onderzoeksactiviteiten plaatsgevonden.
- **Oordelen van de onderzoekers.** Op basis van de feiten en percepties en onze analyse hiervan, zijn wij tot een eigen beoordeling gekomen en hebben wij aanbevelingen geformuleerd.

1.5 Onderzoeksmethoden/methodologische verantwoording

Om de benodigde informatie te verzamelen ten behoeve van de beantwoording van de onderzoeksvragen hebben wij diverse onderzoeksmethoden toegepast. Onderzoeksactiviteiten zijn uitgevoerd tussen begin februari en medio april 2017.

Documentstudie

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de geraadpleegde documenten. Deze documenten zijn grotendeels aangeleverd door KIS en SZW. Het betreft onder andere het meerjarenplan van KIS, de werkplannen en verantwoordingsverslagen van KIS, overzichten van resultaten van KIS en beleidsdocumenten van SZW.

Daarnaast zijn websites van eenentwintig gemeenten waarvan uit CBS-cijfers blijkt dat sprake is van een etnisch gevarieerde bevolkingssamenstelling geraadpleegd, door middel van het screenen van de raadsinformatiesystemen op verwijzingen naar KIS. Tot slot zijn ook websites van dertien politieke partijen en het raadsinformatiesysteem van het parlement geraadpleegd. Een overzicht van de gemeenten en politieke partijen is weergegeven in bijlage 2.

Met de documentstudie is feitelijke informatie verzameld ter beantwoording van de drieëntwintig onderzoeksvragen van het 'terugkijk-gedeelte'.

(Social)media-analyse

Op de belangrijkste subthema's van het integratiedebat van de afgelopen jaren hebben wij een (social)media-analyse uitgevoerd. Het doel van de (social)media was tweeledig: (1) objectief vaststellen wat de afgelopen twee jaren de topissues waren in het maatschappelijke debat rondom integratie en wat KIS hiermee heeft gedaan en (2) voor de belangrijkste producten/rapporten/blogs van KIS objectief vaststellen of deze maatschappelijk zijn opgepakt en door welke organisaties/personen.

De analysetool waarmee wij de (social)media-analyse hebben uitgevoerd, is die van Coosto. De belangrijkste online fora (zoals Twitter, facebook, YouTube, Instagram, blog et cetera) en nieuwswebsites (bijvoorbeeld nu.nl en telegraaf.nl) zijn hiermee geanalyseerd.

Interviews

Om de bevindingen uit documentstudie en sociale media-analyse te toetsen en aan te vullen waar nodig, zijn veertig interviews gehouden met eenenzestig personen. De interviews zijn gebruikt om in te gaan op onderzoeksvragen die zich niet goed op basis van documentstudie laten beantwoorden en om gesprekspartners te laten reageren op onderzoeksvragen voor fase B (vooruitkijken). De verdeling van de interviews is als volgt:

- Vier interviews binnen het Ministerie van SZW: directeur en verantwoordelijk manager, huidig en voormalig accounthouder, inhoudelijk betrokkenen vanuit DS&I en de ESS.
- Vijf interviews binnen de organisaties die KIS uitvoeren (VJI en Movisie): directie en coördinator KIS van VJI, directie coördinator KIS van Movisie, projectleiders VJI, projectleiders Movisie en portaalfunctie/communicatie (VJI en Movisie gezamenlijk).
- Vijfentwintig interviews met organisaties uit vijf van de zes door KIS zelf benoemde gebruikersgroepen van zijn informatie en producten:
  - a. Gemeenten (tien interviews)
  - b. Andere overheden (zeven interviews)
  - c. Maatschappelijke organisaties (drie interviews)
  - d. Organisaties van/voor migranten (drie interviews)
  - e. Bedrijfsleven (twee interviews)

KIS benoemt de politiek ook als een van zijn doelgroepen. Er is echter in overleg met de begeleidingscommissie voor gekozen in de evaluatie geen politici te interviewen, aangezien activiteiten van KIS zich in beperkte mate op deze groep hebben gericht, er verschillende wisselingen hebben plaatsgevonden/gaan plaatsvinden na de verkiezingen in de dossierhouders en het een relatief groot beslag zou hebben gelegd op de voorgenomen veertig interviews.¹

- Interviews met de media (twee interviews) en wetenschap (vier interviews).

In bijlage 3 wordt in detail weergegeven welke organisaties zijn geïnterviewd.

Validatiesessies

Ter afronding van de dataverzameling zijn een drietal validatie- en toekomstsessies georganiseerd. In deze sessies hebben we de volledigheid en de inhoud van onze onderzoeksbevindingen gevalideerd bij de meest directe betrokkenen en is met deelnemers gesproken over hoe de kennisfunctie op het terrein van integratie zich zou moeten ontwikkelen in de komende tijd (Deel B van het onderzoek). De bijeenkomsten zijn gehouden met:

- Betrokkenen vanuit directie samenleving en integratie SZW
- KIS; medewerkers van Verwey-Jonker Instituut en Movisie
- Externe stakeholders: (gebruikersgroepen KIS)

1.6 Leeswijzer

Het onderzoeksrapport bestaat uit vier delen, onderdeel A, B, C en D.

In **Deel A** kijken we terug op twee jaar KIS. Hoofdstuk 2 gaat over de programmaontwikkeling, de manier waarop KIS zijn maatschappelijke opdracht heeft vertaald in een meerjarenprogramma en jaarplannen. Hoofdstuk 3 beschrijft gezamenlijk hoe het VJI en Movisie het KIS-programma de afgelopen jaren in de praktijk hebben uitgevoerd. In hoofdstuk 4 gaan we in op de vraag welke directe effecten KIS met zijn publicaties en instrumenten (al) heeft bereikt, en op de vraag of er sprake is van impact op de samenleving. Alle drie hoofdstukken hebben min of meer een zelfde opbouw, eerst presenteren we de onderzoeksbevindingen (met onderscheid naar feitelijkheden en percepties van geïnterviewde organisaties) om vervolgens onze beoordeling als Berenschot weer te geven. Aan het begin van ieder hoofdstuk zijn de belangrijkste conclusies samengevat.

---

¹ Het gebruik van informatie en producten van KIS door politici hebben we wel anderszins geanalyseerd, namelijk door het analyseren van de raadsinformatiesystemen van 20 gemeenten, de analyse van websites politieke partijen en de analyse van het informatiesysteem van het parlement.

Het **Deel B** (hoofdstuk 5) van het rapport bevat een beschrijving van hetgeen de door ons geïnterviewde personen hebben meegegeven als het gaat om de vraag hoe voor hun de kennisfunctie op het integratieterrein er idealiter uit zou moeten zien, en wat dit betekent voor de huidige programmaontwikkeling en uitvoering door KIS.

Deel C (hoofdstuk 6) bevat onze conclusies en aanbevelingen, en in **Deel D** (hoofdstuk 7) vindt u tot slot de feitelijke beantwoording van de achtentwintig onderzoeksvragen die het Ministerie van SZW ons heeft meegegeven. Dit doen we uitsluitend op basis van (en met verwijzingen naar) de onderzoeksbevindingen die al eerder in de voorliggende hoofdstuk 2 tot en met 6 zijn opgenomen.

Het onderzoeksrapport bevat drie bijlagen.

Deel A: Terugkijken op 2 Jaar KIS

2. A: Programmaontwikkeling

KIS heeft een brede maatschappelijke opdracht meegekregen. Het Ministerie van SZW, maar ook de twee uitvoerende organisaties hebben deze opdracht bij aanvang in 2014 niet geconcretiseerd en SMART gemaakt. De brede maatschappelijke opdracht heeft dan ook geen directe invloed gehad op de invulling van het meerjarenplan en de drie werkplannen van KIS. Feitelijk vindt de sturing op de inhoud van het programma jaarlijks plaats op het niveau van de werkplannen door de keuze van projecten op vier breed gekozen thema's. De programmering lijkt, zeker voor wat betreft het jaarplan 2015, te weinig plaats te vinden in afstemming met de gebruikersgroepen van KIS.

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het Verwey-Jonker Instituut en Movisie invulling hebben gegeven aan de programmaontwikkeling van KIS. Hierbij gaat het over de wijze waarop KIS de door het ministerie gestelde maatschappelijke doelstelling heeft vertaald in haar meerjarenprogramma en werkplannen en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn. Tevens komen de manier waarop stakeholders worden betrokken en de coördinatie met SZW met betrekking tot de programmaontwikkeling aan bod.

2.2 Planvorming

Een belangrijk interventie-instrument in het integratiebeleid is kennis. Kennis is noodzakelijk voor het beleid, zowel bij agendering en ontwikkeling, als tijdens de uitvoering en voor nodige bijstelling en verbetering van implementatie. Om daarin te voorzien, kent Nederland al lange tijd een kennisinfrastructuur. De 'harde' systematische kennis over de feitelijke stand van zaken en de ontwikkeling op de verschillende beleidsterreinen, -thema's en –onderwerpen wordt verzameld door het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek. Daarnaast is er nadrukkelijk behoefte aan 'zachte', meer kwalitatieve kennis over specifieke groepen en partijen in het werkveld. Daartoe worden met enige regelmaat onderzoeken uitgezet, bij uiteenlopende kennisinstellingen of onderzoeksbureaus. Tot en met 2014 speelde het toenmalige Instituut FORUM daarin als onafhankelijk kennisinstituut op het terrein van multiculturele vraagstukken ook een belangrijke rol. FORUM vergaarde kennis op het brede terrein van integratie, stelde deze beschikbaar aan uiteenlopende partijen in de samenleving en zette de kennis om in praktisch toepasbare methoden en producten. Met FORUM onderhield het ministerie een langlopende subsidierelatie. In de zomer van 2013 is vanuit het Ministerie van SZW de discussie gestart over de toekomst van de kennisfunctie op integratieterrein en de rol van FORUM daarin. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de conclusie dat FORUM zich binnen de gestelde kaders niet zal kunnen ontwikkelen tot de door het ministerie gewenste kwalitatief hoogwaardige en bovenal flexibele kennismakelaar. Op basis hiervan heeft de minister van Sociale Zaken besloten de subsidierelatie met FORUM per 1 januari 2015 te beëindigen.

Na het besluit om te stoppen met de subsidiering van Forum per 1 januari 2015, is de kennisfunctie op het gebied van integratie en sociale stabiliteit opnieuw ingericht. De nieuwe kennisfunctie bestaat uit twee onderdelen: het Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS) en de Expertise Unit Sociale Stabiliteit (ESS). Bij het KIS is expliciet gekozen voor een flexibele kennisfunctie/kennisnetwerkstructuur waarvan de coördinatie is belegd bij het Verwey-Jonker Instituut (VJI) en Movisie. Bij ESS is gekozen voor het inrichten van een unit binnen het departement. ESS biedt onder meer praktische ondersteuning aan gemeenten op wijkniveau in de aanpak van radicalisering.

Bij de instelling van KIS op 1 januari 2015 heeft SZW een maatschappelijke doelstelling meegegeven: 'Het bijdragen aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving tegen de achtergrond van de grote diversiteit in de etnische samenstelling van de bevolking'. Het VJI en Movisie hebben op basis deze doelstelling een gezamenlijk meerjarenplan 'Pluriform en Stabiel' opgesteld. Het meerjarenprogramma beschrijft de verschillende functies van KIS: onderzoek en analyseren, een portaalfunctie, signalering en agendering, praktijk- en implementatiefunctie en een publieksfunctie (uitwerking in hoofdstuk 3). Ook beschrijft het meerjarenprogramma de vier inhoudelijke thema's die KIS als leidraad gebruikt in de programma-uitvoering. Per thema worden in het meerjarenprogramma drie centrale vraagstukken beschreven, alsook de opbrengsten die KIS beoogd te realiseren per thema. De vier thema's en bijbehorende centrale vraagstukken zijn als volgt:

1. **Nieuwe Migratie:** thema's met betrekking op het volgen van nieuwe instroom, zoals huwelijksmigratie, vluchtelingen, kennismigratie, (EU-)arbeidsmigratie en nieuwkomersbeleid.
  - Wie zijn de nieuwe migranten (arbeidsmigranten en vluchtelingen)? Wat zijn de vestigingspatronen en hoe gaan deze zich ontwikkelen?
  - Welke specifieke problemen spelen bij 'nieuwe migratie' en wat is meer in het bijzonder de positie van kinderen van EU-migranten?
  - Welke instrumenten van gemeenten blijken geschikt te zijn om de integratie van nieuwe migranten in goede banen te leiden?
2. **Sociale Stabiliteit:** thema's zoals waardenontwikkeling binnen parallelle samenlevingen in relatie tot democratisch burgerschap, religieuze intolerantie, en de aanpak van radicaliseringsprocessen.
  - Wanneer is een parallelle samenleving een probleem en hoe valt dat te voorkomen?
  - Wat zijn verschijningsvormen van (religieuze) intolerantie en hoe kan daartegen worden opgetreden?
  - Hoe kunnen sociale spanningen worden voorkomen en hoe kan de aanpak van radicaliseringsprocessen worden verbeterd?

3. **Inclusie & Toegankelijkheid:** thema's als uitsluitingsmechanismen, diversiteitskwaliteit van instellingen, discriminatie, en racisme.
  - Hoe kan de verbinding tussen formele instellingen en informele netwerken (bijvoorbeeld in de zorg) worden verbeterd?
  - Hoe kan de diversiteitskwaliteit van instellingen worden verbeterd?
  - Wat zijn de mogelijkheden om een niet-vrijblijvend inclusief beleid in het bedrijfsleven te bevorderen?
4. **Participatie:** thema's als zelfbeschikking, opvoeding, ouderbetrokkenheid, activering en motivering, vaardigheden en taalontwikkeling.
  - Hoe kan de taalontwikkeling bij mensen voor wie Nederlands niet de primaire taal is worden bevorderd?
  - Hoe kunnen handelingsperspectieven worden gefundeerd door beter gebruik te maken van data?
  - Hoe kan opvoeding met het oog op participatie in de samenleving worden bevorderd?

De vijf functies en vier thema's beschreven in het meerjarenplan zijn leidend geweest voor de invulling van de werkplannen (jaarplannen). Voorafgaand aan ieder jaar wordt een werkplan opgesteld waar in detail wordt vastgelegd welke activiteiten het komende jaar uitgevoerd zullen worden. De activiteiten zijn geclusterd per functie met bijbehorende begroting. De activiteiten binnen de onderzoeks- en analysefunctie en praktijk- en implementatiefunctie zijn geclusterd aan de hand van de vier thema's met bijbehorende begroting per project. In het werkplan van 2015 worden per thema ook de drie centrale vraagstukken uit het meerjarenplan benoemd, en vervolgens de keuze voor de projecten. In het werkplan van 2016 en 2017 wordt niet specifiek meer verwezen naar de centrale vraagstukken uit het meerjarenplan, maar wordt voortgebouwd op de projecten uit het afgelopen jaar. Vanaf jaarplan 2016 is een communicatieplan een apart onderdeel van het werkplan.

Uit de stukken blijkt dat KIS geen definitie heeft geformuleerd van het einddoel van haar maatschappelijke opdracht: 'de kwaliteit van de Nederlandse samenleving'. Ook heeft KIS en het Ministerie van SZW deze opdracht niet meetbaar proberen te maken door bijvoorbeeld de opdracht te vertalen in een SMART doelstelling. De centrale vraagstukken in het meerjarenprogramma zijn concreet maar niet SMART. Deze zijn per thema opgenomen in het werkplan van 2015 en hebben richting gegeven in de keuze van projecten. Er wordt in de verantwoordingsdocumenten van 2015 en 2016 geen terugkoppeling gegeven over het beantwoorden van de centrale vraagstukken en het realiseren van de opbrengsten. Op het niveau van de werkplannen worden wel SMART doelstellingen geformuleerd voor wat betreft de te realiseren output, per functie én per thema wordt in detail (uurbasis) vastgesteld wat er het komende jaar uitgevoerd gaat worden, dit geldt ook voor het communicatieplan. In de verantwoordingsdocumenten wordt hierover zorgvuldig teruggekoppeld en als er wordt afgeweken van het beoogde plan is dit altijd met opgave van reden.

Informatie uit interviews

In de interviews met de verschillende stakeholders van KIS is gevraagd hoe ze de keuze van de inhoudelijk thema's als leidraad voor de programma-uitvoering beoordelen. Gesprekspartners vinden dit de logische en actuele thema's binnen het integratiedomein. Ook worden de thema's breed en allesomvattend bevonden, zowel binnen KIS als daarbuiten. Volgens de gesprekspartners is er weinig sprake van focus in de themakeuze. Een aantal keer wordt het thema *sociale cohesie* genoemd als een thema dat nu nog te weinig aan bod komt binnen de huidige thema's, oftewel de samenhang van alle relevante actoren in de gehele maatschappij. De huidige thema's richten zich volgens de stakeholders vaak op (integratie van) specifieke groepen, terwijl het volgens hun meer zou moeten gaan om het verbeteren van de sociale cohesie van alle burgers om daadwerkelijk de kwaliteit van de Nederlandse samenleving te verbeteren.

2.3 Betrekken stakeholders bij planvorming

KIS identificeert de volgende stakeholders/gebruikersgroepen: beleidsmakers bij gemeenten en andere overheidsinstellingen, politici, professionals werkzaam bij maatschappelijke organisaties, migrantenorganisaties en het bedrijfsleven.

De opstartfase van KIS stond onder tijdsdruk om de continuïteit van de kennisfunctie op het gebied van integratie te borgen. In de periode van 1 september tot 31 december 2014 heeft verkenning van de doelgroepen plaatsgevonden, met name door te inventariseren bij de gebruikers van Forum wat hun vragen en behoeften waren. In het meerjarenplan wordt beschreven hoe KIS van plan is stakeholders te betrekken bij de totstandkoming en uitvoering van het programma. Namelijk via de portaalfunctie (de functie wordt beschreven in paragraaf 3.3), maar ook via actieve werkvormen:

- Thema-ateliers (kennisateliers) waarin betrokkenen rond bepaalde problemen en kansen worden samengebracht voor ideeënuitswisseling, aanpakken en afspraken.
- Actieve benadering van doelgroepen en organisaties die het programma niet zonder meer weten te vinden.

In 2015 zijn twee kennisateliers georganiseerd. Als onderdeel van de signalerings- en agenderingsfunctie wordt aangegeven dat KIS-medewerkers vele face-to-facecontacten hebben gehad met gemeenten, instellingen en migranten(zelf)organisaties. In 2016 zijn ook twee kennisateliers georganiseerd. Daarnaast is tweemaal een bijeenkomst georganiseerd met zelforganisaties. Verder was er regelmatig directe afstemming met andere stakeholders.

Bij het betrekken van de stakeholders bij de planvorming merken wij op dat het, met name in het begin, gaat om een relatief beperkte consultatie van het eigen en bestaande netwerk van de twee organisaties, op de voor hun bekende velden. KIS is zich hiervan bewust en onderneemt actie voor verbetering. Bijvoorbeeld wordt in het werkplan van 2017 aangekondigd dat KIS twee keer per jaar thematische klankbordgroepen met externe stakeholders gaat organiseren, om via een groep van experts en gebruikers goed geïnformeerd te zijn over de actuele stand van zaken in beleid en wetenschap. Daarnaast wordt er een Raad van Advies opgericht van gezaghebbende personen die meedenken over de ontwikkeling van de kennisfunctie en kennisbehoefte in de samenleving.

Informatie uit interviews

Uit de gesprekken met de verschillende stakeholders blijkt een wisselend beeld over de mate waarop ze worden betrokken bij de programmering van KIS. Binnen een aantal gemeenten² en maatschappelijke organisaties wordt bevestigd dat KIS contact zoekt om op de hoogte te blijven van wat er speelt en wat de actuele vraagstukken zijn. Bij de andere gebruikersgroepen is er minder sprake van structureel overleg en spreekt men over ad hoc netwerk, of contact op projectbasis. Zo blijken de netwerken bij gemeenten en maatschappelijke organisaties sterker dan de netwerken bij migrantenorganisaties en het bedrijfsleven.

2.4 Coördinatie SZW

Er zijn afspraken gemaakt over samenwerking tussen SZW en het VJI en Movisie, vastgelegd in het document 'Afspraken in het kader van het meerjarenprogramma kennisfunctie integratie'. In 2015 hebben verschillende vaste overleggen plaatsgevonden: tweemaal op besluitvormingsniveau over het functioneren van het kennisprogramma, tweemaal op niveau van portefeuillehouders over de voortgang, één ontmoetingsdag tussen ambtenaren SZW en medewerkers VJI en Movisie en meerdere overleggen tussen ESS en KIS. In 2016 hebben soortgelijke vaste overleggen en bijeenkomsten plaatsgevonden: tweemaal overleg op besluitvormingsniveau, tweemaal op het niveau van portefeuillehouders, vier themabijeenkomsten met ambtenaren van SZW en KIS en diverse overleggen tussen ESS en KIS. Daarnaast vond in beide jaren veelvuldig ad-hoc afstemmingsoverleg plaats tussen de portefeuillehouders SZW en de coördinatoren van het programma, en tussen projectleiders van KIS en contactambtenaren SZW.

In onze analyse wordt nauw overleg tussen SZW en KIS over het opstellen van de jaarplannen bevestigd. De relatie tussen subsidieverlener en subsidieontvanger is echter niet altijd eenvoudig gebleken. Er is geen sprake van direct opdrachtgeverschap, maar SZW voelt soms wel de behoefte om invloed te hebben. Bijvoorbeeld in de timing wanneer een publicatie naar buiten komt. Daarnaast is SZW ook nog een doelgroep van KIS, het gaat dan om haar beleidsambtenaren die kennis (kunnen) gebruiken die KIS genereert. Om de samenwerking te verbeteren zijn nieuwe werkafspraken gemaakt onder andere over het tijdig delen van informatie met elkaar.

Ons beeld is dat SZW niet sturend heeft opgetreden bij de planvorming. KIS kon onderzoeken opvoeren buiten het heersende beleidsdenken binnen het departement of bij bestuurders. Wel bleek dat er soms sprake was van een verzoek van SZW om een project uit te laten voeren via de portaalfunctie. Als gevolg hiervan heeft KIS besloten in het werkplan 2017 de portaalcommissie uit te breiden met externen waaronder een medewerker van SZW. De accounthouder KIS van SZW maakt vanaf begin 2017 deel uit van deze commissie. Ook is afgesproken dat SZW meekijkt en adviseert over uit te nodigen personen bij de themagerichte klankbordgroepen die vanaf 2017 zullen gaan plaatsvinden.

---

² Hierbij plaatsen we de kanttekening dat er bij gemeenten wellicht meer contacten zijn met KIS maar waarvan gesprekspartners niet op hoogte waren.

Informatie uit interviews

Uit de interviews blijkt dat er tussen SZW en KIS soms onduidelijkheid bestaat over rolverdeling, zeker in het begin. Beleidsmedewerkers weten niet wie op welk moment waarop moet reageren, waardoor er veel emailverkeer over en weer is. Ook blijkt dat vanuit SZW een beperkte groep ambtenaren betrokken is bij inhoudelijke afstemming van de werkplannen. Andere beleidsmedewerkers zijn niet of nauwelijks bekend met de inhoud van de werkplannen, en zijn soms verrast dat KIS op het terrein 'ineens' een onderzoek uitvoert. Op sommige thema's verloopt de samenwerking goed, op andere thema's wat minder. Bij mindere samenwerking gaat het dan om beperkte contacten met de directe contactambtenaren van SZW. Ook het tijdig communiceren van persberichten van KIS richting SZW verliep niet altijd naar de wens van het ministerie. Zoals in bovenstaande alinea is aangehaald, zijn inmiddels wel nieuwe werkafspraken gemaakt om de samenwerking te verbeteren. Uit de interviews blijkt dat beide partijen deze afspraken en de manier van samenwerken die eruit voortkomt, als positief beoordelen.

Voor de stakeholders buiten het Ministerie is het vaak onduidelijk wat de relatie is tussen KIS en SZW. Vanuit het veld wordt er veel waarde gehecht aan de zichtbare onafhankelijkheid van KIS; een onafhankelijk kennisplatform dat los van SZW kan handelen en geheel vrij is in het uitbrengen van publicaties.

2.5 Middelen KIS

Na het wegvallen van Forum is gekozen voor de combinatie van de expertises van de organisaties Movisie en het VJI voor de invulling van de onafhankelijke kennisfunctie op het integratieterrein. Deze combinatie had de voorkeur omdat beide organisaties ervaring hebben op het terrein van integratie en complementair zijn aan elkaar met betrekking tot hun expertise: wetenschappelijk onderzoek van het VJI en toepasbare praktijkgerichte oplossingen van Movisie. Voor wat betreft de verdeling van het subsidiebudget is de verhouding tussen het VJI en Movisie binnen KIS 70% voor VJI en voor 30% voor Movisie. Verder is het Verwey-Jonker Instituut richting het Ministerie van SZW penvoerder en eindverantwoordelijk voor zowel de inhoudelijke als de financiële verantwoording.

Van de onderzoekers van het VJI en Movisie werkt niemand uitsluitend voor KIS. Het percentage tijd aan KIS-projecten verschilt per medewerker. In de praktijk loopt werk voor KIS, VJI en Movisie door elkaar heen. Deze rolvermenging zorgt er naar zeggen van de organisaties voor dat het KIS-programma vanaf het begin voordeel heeft van de al bestaande expertise van beide organisaties. De twee organisaties profiteren in acquisitie ook van het KIS-programma, ze worden nu soms gevraagd voor offertetrajecten waarvoor ze voor 2015 niet in beeld waren. In brede zin waren de organisaties wel al actief op de thema's waarop KIS opereert. Voor de communicatie vanuit KIS is een communicatieadviseur aangesteld, die wordt ondersteund door een communicatiemedewerker en projectassistent. Daarnaast is vanuit het VJI een portaalcoördinator aangesteld en vanuit Movisie een webredacteur en ook een communicatieadviseur.

In de subsidierelatie tussen SZW en het VJI en Movisie is tot nu toe viermaal subsidie verstrekt. Daarnaast is er sprake van eigen bedragen en externe financiering. In totaal is er sinds 2014 dus € 7.630k gecommiteerd vanuit SZW. Circa 12,6% van dit geld (€ 960k) werd besteed/gecommiteerd aan projecten op instigatie van derden (onder de naam: flexibel budget). De overige gelden (€ 6.670k) zijn bestede uren van VJI en Movisie aan projecten in de werkplannen.

Van de begroting was in het eerste jaar 10% procent vrij besteedbaar (flexibel budget) en vanaf het tweede jaar 20%. In tabel 2.1 wordt een overzicht gegeven van de inkomsten van het KIS van 2014 – 2017.

Tabel 2.1

Jaar	Kosten	Inkomsten
2014	Kosten KIS: 280 k	- Subsidie SZW = 245 k - Extern gefinancierd = 36 k
2015	Kosten KIS + flexibel budget = 2303 k + 252 k = 2555 k	- Subsidie voor 2015 SZW = 2450 k - Extern gefinancierd: 51 k ³ - Eigen bijdrage VJI en Movisie: 53 k
2016	Kosten KIS + flexibel budget = 2038 + 439 = 2477	Subsidie voor 2016 SZW = 2450 k Extern gefinancierd = 15 k ⁴ Eigen bijdrage = 12 k
2017		Subsidie voor 2017 SZW = 2450 k

De subsidie wordt verstrekt onder de voorwaarde dat ieder jaar een activiteitenverslag en een financieel verslag (opgesteld door een accountant) worden ingediend, volgens het subsidieprotocol van SZW. Daarnaast stelde subsidiegever aanvullende voorwaarden zoals bijvoorbeeld het schriftelijk melden/toestemming vragen wanneer KIS voornemens is af te wijken van het projectplan. KIS streeft ernaar de jaarplannen één op één uit te voeren. De verantwoording is op uurbasis en wordt zeer systematisch gedocumenteerd.

Informatie uit interviews

In de verschillende interviews binnen KIS is gesproken over de input/middelen van KIS, en met name over de wijze van verantwoording. KIS geeft aan veel tijd te investeren in de nauwkeurige verantwoording, en zoekt naar manieren om dit efficiënter in te richten. De hoogte van het flexibele budget wordt niet als beperkend ervaren.

³ Stichting Democratie en media, Universiteit van Tilburg en overige opbrengsten.

⁴ Stichting Democratie en media en overige opbrengsten.

Het aandeel dat beschikbaar is voor coördinatie van het programma blijkt in de praktijk steeds minder toereikend te zijn. Dit komt vooral door uitbreiding van de netwerken en betere voorbereiding en betrokkenheid van meer partners. Ook de nieuwe werkafspraken met SZW zorgen voor meer overleg bijvoorbeeld als gevolg van de afspraak van een startbijeenkomst bij ieder nieuw project. Ook blijkt uit de interviews dat het deel van het budget beschikbaar voor coördinatie niet voldoende is voor alle medewerkers om structureel hun netwerk te onderhouden.

2.6 Beoordeling Berenschot

Planvorming

Op basis van ons onderzoek, constateren wij dat de maatschappelijke opdracht van KIS erg breed is geformuleerd en dat deze bij aanvang in 2014 niet is geconcretiseerd en SMART is gemaakt door betrokken partijen (SZW, VJI, Movisie). Dit heeft er ons inziens toe geleid dat de maatschappelijke opdracht geen directe invloed heeft gehad op de invulling van het meerjarenplan en de drie werkplannen. Ook maakt dit het onmogelijk om het bereik van KIS op zijn maatschappelijke opdracht een op een te meten.

Op het niveau van de werkplannen worden doelstellingen wel SMART geformuleerd en vindt er door het VJI en Movisie nauwkeurige verantwoording plaats. Hieruit concluderen wij dat sturing van het programma plaatsvindt op het niveau van de werkplannen en dus door de keuze in projecten per thema.

KIS heeft gekozen voor vier brede inhoudelijke thema's. Het is gebleken dat in het derde jaar deze thema's nog steeds passend en actueel zijn. Dit wordt mede veroorzaakt door de keuze voor brede thema's omdat er veel verschillende onderwerpen onder kunnen vallen. Het thema sociale cohesie gaat over de gehele samenleving, overwogen zou kunnen worden dit thema als vijfde thema te benoemen of het anders meer te verweven in de huidige vier thema's. Vanuit het Ministerie van SZW is aangegeven dat dit punt onderkend is en bij de inmiddels al ingezette voorbereiding van de KIS-programmering voor 2018 geagendeerd is.

Betrekken stakeholders

Bij de voorbereiding van de werkplannen zijn stakeholders op verschillende wijze door KIS geconsulteerd. Dit geldt ook voor het eerste werkplan, waar KIS te maken had met grote tijdsdruk. KIS heeft elk jaar twee kennisateliers georganiseerd om stakeholders te betrekken, echter geeft KIS zelf ook aan dat kennisateliers meer het karakter hebben van kennisproductie, en zijn daarbij meer een aanvulling op de al bestaande programmering dan leidend voor de invulling van een werkplan. Daarnaast benadert KIS stakeholders actief. Op dit vlak kan KIS verbeteren, door naast de bestaande netwerken, te investeren in minder gevestigde netwerken om meer stakeholders te betrekken bij planvorming. Een goede mogelijkheid daarbij is het zoeken naar de verbinding met lokale (kennis)netwerken, die vaak sterk geworteld zijn in de lokale/stedelijke context.

De voorgenomen acties van het werkplan van 2017 om themagerichte klankbordgroepen en een Raad van Advies op te richten, zijn belangrijke stappen in de goede richting. Een goed doordachte benutting van een breed opgezet netwerk kan er volgens ons toe bijdragen dat binnen de programmering van KIS een continue aandacht komt voor de breedte van de opdracht. Door benutting van het eigen netwerk wordt bottom-up duidelijk hoe en welke kennisactiviteiten gaan bijdragen aan de brede maatschappelijke opdracht die KIS heeft meegekregen (zie hiervoor). Dit gaat volgens ons beter werken dan proberen deze opdracht alsnog te concretiseren en SMART te formuleren.

Coördinatie vanuit SZW

Een belangrijke constatering met betrekking tot de coördinatie vanuit het Ministerie van SZW is dat haar medewerkers op de hoogte moeten zijn van het type relatie dat het departement als subsidiegever met KIS heeft. Aan de ene kant is het belangrijk dat betrokken beleidsmedewerkers van SZW goed op de hoogte zijn van de inhoud van de werkplannen, maar aan de andere kant is het belangrijk de zichtbare onafhankelijkheid van KIS te borgen. Dat betekent voor SZW een zekere mate van loslaten. Dankzij de nieuwe werkafspraken is de samenwerking verbeterd. De verbetering is met name zichtbaar in de samenwerking op projectniveau. Ook in relatie tot de afstemming met betrekking tot de jaarprogrammering van KIS zijn kortgeleden nieuwe afspraken gemaakt, deze zullen in de komende periode worden toegepast bij programmering voor 2018.

Middelen

Het in totaal verleende subsidiebedrag aan KIS hebben wij in deze analyse als een gegeven beschouwd. Dat na het tweede jaar er meer budget is toegewezen aan de portaalfunctie als flexibel budget zien wij als een positieve ontwikkeling. Het is verder duidelijk dat KIS de administratie goed op orde heeft. Wij zijn van mening dat KIS enerzijds aan strakke regels moet voldoen voor verantwoording van haar subsidie, maar dat dit met name voor kleine projecten ook minder gedetailleerd zou kunnen, bijvoorbeeld door middel van lumpsumfinanciering. Ook kan worden overwogen een deel van het subsidiebedrag aan te merken als vaste basis voor het onderhoud aan en uitbreiding van de benodigde netwerken.

3. A: Programma-uitvoering

De activiteiten die KIS in de jaarplannen heeft opgenomen probeert men één op één uit te voeren. Afwijkingen van jaarplannen worden afgestemd met het Ministerie van SZW en gedocumenteerd in verantwoordingsdocumenten. De vijf gekozen functies hebben in de uitvoering in de afgelopen jaren een plek gekregen, wel lijkt de belangrijk gevonden portaalfunctie nog onvoldoende bekend te zijn bij de beoogde gebruikersgroepen van KIS. Bij de uitvoering van het programma lijkt er sprake van een lerende organisatie. Er is een sterke ambitie bij de twee uitvoerende organisaties om het programma steeds beter vorm te geven en uit te voeren. Voor de uitvoering van de kennisfunctie zijn wel bredere en sterkere netwerken nodig dan waarover KIS nu beschikt. Ook stelt KIS zichzelf duidelijke, maar weinig ambitieuze communicatiedoelen.

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop het Verwey-Jonker Instituut en Movisie de afgelopen twee jaren uitvoering hebben gegeven aan de KIS-programmering, en welke concrete resultaten (publicaties en instrumenten) dit heeft opgeleverd.

3.2 Feitelijke uitvoering

Zoals reeds aangehaald in de vorige paragraaf legt KIS op gedetailleerde wijze verantwoording af over haar werkplannen. Uit de documenten blijkt dat KIS alle activiteiten die gepland waren heeft uitgevoerd. Soms in iets gewijzigde vorm. Bij de onderzoeks- en analysefunctie, en de praktijk- en implementatiefunctie zijn niet altijd de toegezegde resultaten behaald: in 2015 zijn in 13 van de 29 (45%) gevallen de toegezegde resultaten volledig behaald (geen afwijkingen ten aanzien van het werkplan). In 16 van de 29 (55%) gevallen worden afwijkingen gerapporteerd. In 2016 zijn in 10 van de 28 (36%) gevallen toegezegde resultaten behaald zonder afwijkingen, in 18 van de 28 (64%) gevallen was er sprake van afwijking. Er zijn verschillende redenen voor het afwijken van de toegezegde resultaten. Soms zijn de toegezegde resultaten niet gehéél gehaald, of is de scope tussentijds verlegd. Een voorbeeld hiervan is het project 'Innovatie in arbeidsparticipatie' waarbij een compleet overzicht van kleurrijke sociale ondernemers niet mogelijk was, waardoor gekozen is voor een zo groot mogelijke variëteit qua ondernemers. Ook kwam het voor dat onvoorziene gebeurtenissen effect hadden op de planning. In een enkel geval zijn méér opbrengsten gerealiseerd dan voorzien was. Wanneer er een afwijking heeft plaatsgevonden ten opzichte van de toegezegde resultaten is dit steeds in overleg met SZW gebeurd en staat de argumentatie beschreven in het verantwoordingsdocument.

Verhouding VJI en Movisie

In de uitvoering van het programma werken de twee organisaties met verschillende expertise intensief met elkaar samen. Voorheen hebben de twee organisaties enkel op beperkte schaal samengewerkt. Beide partijen geven aan dat ze voor KIS hebben moeten leren samenwerken met elkaar. De keuze voor de combinatie van VJI en Movisie was gestoeld op hun complementariteit. In het eerste jaar was duidelijk een scheiding zichtbaar in welke organisatie welk soort projecten uitvoerde. De onderzoeks- en analysefunctie werd vooral uitgevoerd door het VJI en de praktijk- en implementatiekant vooral door Movisie. In de praktijk is deze scheiding inmiddels minder strikt. In de verantwoordingsdocumenten wordt duidelijk aangegeven door welke organisatie welk project/onderzoek is uitgevoerd. In 2016 zien we echter dat beide organisaties driemaal (van de 28) samen aan één project werken, bij de projecten: 'Voorkomen van radicalisering: versterken van interventies', 'Wijkteams diversiteitsproof' en 'Inclusieve democratische vernieuwing'. Beide partijen bevestigen dat ze steeds meer gezamenlijk optrekken in projectteams. Dit blijkt ook uit het werkplan 2017, bij zeven (van de 19) projecten zijn beide organisaties in de begroting van het desbetreffende project opgenomen.

Verhouding KIS en ESS

KIS heeft in de uitvoering ook te maken met de andere vertegenwoordiger van de kennisfunctie op het gebied van integratie: ESS. Zowel het VJI als Movisie bevestigen dat het een goede keuze was om het takenpakket van ESS buiten KIS vorm te geven. Daarnaast blijkt dat deze taak volgens het VJI en Movisie ook niet voor hen was weggelegd. Men deelt de gedachte en keuze van het Ministerie van SZW dat het verstandig is de gevoeligere ESS-activiteiten binnen het departement te organiseren. Wel bestaat er overlap tussen KIS en ESS op het gebied van kennisontwikkeling op het thema sociale stabiliteit. Uit de interviews blijkt dat hierover in voorkomende gevallen overleg plaatsvindt, en dat men daarbij overeenstemming bereikt over wie wat doet.

3.3 Resultaten per functie

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 zijn de vier thema's en vijf functies van KIS leidend voor de wijze waarop het VJI en Movisie invulling geven aan de programma-uitvoering van KIS. De functies van KIS (en hoe deze zijn ontwikkeld tussen 2015 en 2017) worden in deze paragraaf toegelicht, als ook de wijze waarop stakeholders de verschillende functies beoordelen.

3.3.1 Onderzoeks- en analysefunctie

Het doel van deze functie is: "Het bieden van wetenschappelijke onderbouwing en innovatie als basis van het integrale kennisprogramma" (Asscher, 2014 p. 2). Deze functie betreft de (wetenschappelijke) onderzoeken, en is samen met de praktijk- en implementatiefunctie de grootste functie die KIS uitvoert (in 2015 68% en in 2016 65% van de gemaakte kosten). In 2017 verandert deze functie van naam naar: 'Ontwikkeling van geobjectiveerde wetenschappelijk verantwoorde kennis'. In Tabel 3.1 worden de gerealiseerde resultaten van de onderzoeks- en analysefunctie weergegeven.

Tabel 3.1

Thema	2015	2016	2017(begroot)
Nieuwe migratie	4 onderzoeken VJI	5 onderzoeken VJI	2 onderzoeken VJI
Sociale stabiliteit	4 onderzoeken VJI	3 onderzoeken VJI	1 onderzoek VJI
Inclusie en toegankelijkheid	3 onderzoeken VJI	3 onderzoeken VJI	2 onderzoeken VJI
Participatie	7 (deel)-onderzoeken VJI	5 onderzoeken VJI	3 onderzoeken VJI
Totaal	18	16	8

De tabel toont een kleine afname van het aantal onderzoeken in 2016 ten opzichte van 2015, en een sterke afname in het werkplan van 2017. Uit de interviews blijkt dat deze afname een bewuste keuze is van KIS. In het eerste jaar is ingezet op meerdere verschillende projecten per thema, in het tweede maar met name in het derde jaar is KIS zich meer gaan focussen, waarbij in minder projecten wordt voortgebouwd op de in het eerste jaar verworven kennis en expertise. Resultaten zijn met name onderzoeksrapporten en –instrumenten die bekend worden gemaakt via publicaties en artikelen, onder andere via de website.

Informatie uit interviews

De bekendheid van stakeholders met rapporten/publicaties die KIS de afgelopen twee jaar heeft vervaardigd, hebben we in de interviews proberen vast te stellen aan de hand van een op ons verzoek door het VJI en Movisie aangedragen top 10. Het gaat hier om een top tien van rapporten/publicaties die volgens de organisaties zelf het meest hebben bijgedragen aan de maatschappelijke opdracht die KIS vanuit het Ministerie van SZW heeft meegekregen, namelijk “Het bijdragen aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving tegen de achtergrond van de grote diversiteit in de etnische samenstelling van de bevolking”. Op basis van dit verzoek, heeft KIS ons vorige week de volgende top 10 aangeleverd:

1. Vluchtelingen aan het werk. Enquête onder gemeenten over arbeidstoeleiding van statushouders (2016).
2. De rol van etniciteit, cultuur en religie in de pleegzorg (2015).
3. Mbo en de stagemarkt: wat is de rol van discriminatie? Een verkenning onder onderwijsprofessionals en studenten (2016).
4. Wat zeggen de politieke partijen over integratie en inclusie? Een inventarisatie van de verkiezingsprogramma's over immigratie, integratie, discriminatie en tegengaan van radicalisering (2016).
5. 13 praktijkvoorbeelden om radicalisering te voorkomen (2016).
6. Vrouwelijke ISIS-gangers: waarom gaan ze? (2016).
7. This is me! (2016).
8. Maatschappelijke spanningen in het hbo, hoe gaan we daarmee om? (2017).

9. Omgaan met maatschappelijke spanningen. Handreiking (2016).

10. Effectieve aanpakken van discriminatie (2016).

KIS heeft bij de aanlevering van de top 10 ook nog opgemerkt dat ze behalve publicaties ook andersoortige producten hebben, bedoeld om kennis over te dragen of het maatschappelijk debat te voeden. Dit zijn bijvoorbeeld trainingen zoals die zijn ontwikkeld en aangeboden in This is me! of events, zoals in 2015 de Nacht van de Rechtsstaat.

Tijdens de interviews buiten KIS is de gesprekspartners voorgaande top-10-rapporten/publicaties voorgelegd en gevraagd in hoeverre deze bekend waren. Bij het merendeel van de geïnterviewden waren in ieder geval een paar titels bekend. Dit geldt echter in mindere mate voor de beleidsmedewerkers van de opdrachtgever van KIS, de beleidsdirectie S&I van SZW, en voor andere relevante ministeries zoals OCW, V&J, VWS en BZK.

Kijken we breder dan de besproken top 10 naar de analyse- en onderzoeksfunctie, dan blijkt uit de interviews dat de gerealiseerde resultaten van deze functies door de respondenten buiten KIS verschillend worden beoordeeld. Onderzoeksrapporten worden vaak als overzichtelijk, handig, informatief en goed leesbaar betiteld met waardering voor korte en duidelijke uitleg van ingewikkelde onderwerpen. Maar soms wordt ook aangegeven dat de onderzoeken meer diepgang zouden mogen en moeten hebben, bijvoorbeeld door meer gedegen onderzoek te doen in plaats van casuïstische beschrijvingen en nog beter gebruik te maken van reeds beschikbare (vooral wetenschappelijke) onderzoeken. Daarnaast wordt een aantal keer genoemd dat conclusies zorgvuldiger getrokken mogen worden. Bijvoorbeeld in het onderzoek naar jeugdcriminaliteit onder migranten, dit was een kwalitatief onderzoek waarbij uitspraken werden gedaan die enkel mogelijk zijn op basis van kwantitatief onderzoek. Hoe de onderzoeksrapporten worden beoordeeld hangt sterk samen met de doelgroep: gemeenten, maatschappelijke organisaties en migrantenorganisaties zijn over het algemeen positief over de kwaliteit, waarbij de wetenschappelijke organisaties en het ministerie zelf over het algemeen kritischer zijn.

3.3.2 Praktijk- en implementatiefunctie

Doel van deze functie is: "Partijen waardevolle handelingsperspectieven bieden door middel van handreikingen, toolkits, best practices, of anderszins, alsmede aanbieden van kennisateliers en trainingen." (Asscher, 2014 p. 2). Via deze functie wil KIS samen met de praktijk interventies ontwikkelen en verspreiden, door middel van verschillende projecten/activiteiten die worden uitgevoerd en instrumenten die worden ontwikkeld. In 2017 verandert deze functie van naam naar: "Kennisarticulatie en verspreiding". In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de in 2015 en 2016 gerealiseerde projecten als resultaat van de praktijk- en implementatiefunctie, en het aantal projecten dat is begroot in het werkplan 2017.

Tabel 3.2

Thema	2015	2016	2017 (begroot)
Nieuwe migratie	1 project Movisie	2 projecten Movisie	2 projecten VJI & Movisie
Sociale stabiliteit	2 projecten Movisie	1 project VJI & Movisie 1 project Movisie	2 projecten VJI & Movisie
Inclusie en toegankelijkheid	4 project Movisie	1 project VJI & Movisie 3 projecten Movisie	2 projecten JI&Movisie 3 projecten Movisie
Participatie	4 projecten Movisie ⁵	1 project VJI & Movisie 3 projecten Movisie	1 project VJI & Movisie 1 project Movisie
Totaal	11	12	11

Uit de tabel 3.2 blijkt dat het aantal projecten binnen deze functie nagenoeg hetzelfde blijft in 2015, 2016 en 2017. Wel zien we een trend dat projecten vaker door beide organisaties worden uitgevoerd: nul keer in 2015, drie keer in 2016 en gepland voor zeven projecten in 2017. Resultaten variëren van handleidingen, pilots, workshops en trainingen (o.a. train de trainer), tot verschillende soorten instrumenten/tools, en worden soms in samenwerking met andere partijen ontwikkeld. Resultaten (en publicaties van resultaten) worden gepubliceerd op de website.

Informatie uit interviews

Uit de interviews blijkt dat gebruikers over het algemeen positief oordelen over de projecten/producten die onder deze functie vallen. Er is grote behoefte aan effectieve interventies en te weten wat werkt. In de gesprekken met de verschillende gebruikersgroepen van KIS geeft een meerderheid aan vooral behoefte te hebben aan handvatten en tools om in de lokale praktijk mee aan de slag te gaan. Stakeholders zijn echter niet altijd bekend met de verschillende projecten/producten van deze functie. Bovendien geeft een aantal respondenten, waaronder de grote steden aan dat zij vooral informatie aanleveren aan KIS, maar nog onvoldoende nieuwe informatie of inzichten retour ontvangen via KIS. In die zin is de toegevoegde waarde van KIS voor hen nog onvoldoende zichtbaar.

3.3.3 Portaalfunctie

Doel van deze functie is: "Uiteenlopende belanghebbende partijen op maat bedienen door bemiddeling tussen kennisleveranciers en kennisvragers en schakelen tussen (academische) inzichten en behoefte aan informatie en praktische inzichten in effectiviteit. Instrumenten hiertoe zijn o.m. website (vraagbaakfunctie) en een databank 'lessons learned.'" (Asscher, 2014 p. 2). Via de portaalfunctie kunnen gebruikers via de website (kennis) vragen stellen aan KIS (vraagbaakfunctie). Kleine vragen worden direct beantwoord of direct uitgezocht.

⁵ Er waren vijf projecten begroot echter is besloten het project Forza pas in 2016 in te laten gaan, in plaats daarvan zijn twee (deel)-onderzoeken uitgevoerd door het VJI als onderdeel van de onderzoeks-en analysefunctie.

Complexere vragen die maatschappelijk relevant (niet alleen informatie opleveren voor de vragensteller) zijn worden beantwoord via een 'portaalproject', dit zijn aanvullende projecten die worden gefinancierd vanuit het flexibele budget. De portaalfunctie wordt beheerd door een interne portaalcommissie, deze wordt in 2017 uitgebreid met externe leden, waaronder SZW. In 2015 werd 15% en in 2016 17% van de gemaakte kosten besteed aan de uitvoering van de portaalfunctie, naast het flexibele budget dat wordt ingezet voor deze functie. In tabel 3.3 worden de resultaten van de vraagbaakfunctie van de portaalfunctie weergegeven.

Tabel 3.3

	2015		2016	
Type vraag	Aantal	%	Aantal	%
Eenvoudig	53	71%	78	76%
Uitzoekwerk	7	9%	7	7%
Complex	15	20%	18	17%
Totaal	75		103	
Thema	Aantal	%	Aantal	%
Nieuwe Migratie	8	11%	35	34%
Sociale stabiliteit	17	23%	10	10%
Inclusie & toegankelijkheid	36	48%	32	31%
Participatie	14	18%	16	25%
Doelgroep	Aantal	%	Aantal	%
Professionals/instellingen	43	58%	69	67%
Overheid	17	22%	24	23%
Migrantenorganisaties	15	20%	10	10%

Uit de tabel blijkt dat het totaal aantal portaalvragen is toegenomen met 37%. In 2015 zijn alle vijftien complexe vragen uitgewerkt in portaalprojecten en gefinancierd vanuit het flexibele budget. In 2016 zijn veertien projecten van de achttien complexe vragen uitgewerkt in portaalprojecten. Aanvullend zijn zes extra projecten als verbreding van het programma uitgevoerd, gefinancierd vanuit het flexibele budget en met cofinanciering. Het betreft omvangrijke projecten die nauw aansluiten bij bestaande projecten van KIS.

KIS geeft aan dat de portaalfunctie een zeer belangrijke rol speelt in het ontwikkelen van een *circulair* kennisproces. Via de portaalfunctie kan KIS haar gebruikersgroepen bedienen met kennis en informatie op maat. Daarnaast ontvangt KIS signalen via de portaalgroep over wat er speelt. Het is een belangrijke methode om in contact te blijven met de gebruikersgroepen, om zo niet op afstand, maar gezamenlijk met het veld de kennisfunctie vorm te geven.

Uit het verantwoordingsdocument van 2016 blijkt dat de portaalfunctie ook wordt gebruikt voor het analyseren van trends: dataverzameling- en ontsluiting, waarbij bestaande data van SCP en CBS beschikbaar worden gesteld door het produceren van factsheets. In 2016 zijn op basis hiervan vier factsheets geproduceerd over leefomstandigheden van kinderen met een migrantenachtergrond.

Informatie uit interviews

Uit de interviews met de verschillende stakeholders blijkt dat - ondanks de groei in het aantal portaalvragen - deze functie nog niet goed bekend is. Veel gesprekspartners waren onbekend met deze functie en de verschillende type vragen die beantwoord zouden kunnen worden. Wel reageerden gesprekspartners positief wanneer ze hoorden over deze functie. De gesprekspartners die hebben meegewerkt aan portaalprojecten zijn positief over die ervaring.

3.3.4 Signalerings- en agenderingsfunctie

Doel van deze functie is: “Partijen scherp houden door ook ongevraagd advies te leveren en te wijzen op nieuwe ontwikkelingen, inzichten en signalen.” (Asscher, 2014 p. 2). Met deze functie wil KIS urgente vraagstukken oppikken en agenderen. KIS doet dit middels face-to-face contact met gemeenten, instellingen en migranten(zelf)organisaties, het schrijven van inhoudelijke artikelen en blogs, het bezoeken van relevante bijeenkomsten en publiceren van factsheets. Daarnaast presenteert KIS een jaarbericht met een boodschap aan de samenleving, dat bestaat uit een essay van de wetenschappelijk directeur van het VJI en woordvoerder van KIS, Hans Boutellier, en een informatief deel over de resultaten van KIS.

In 2015 werd 6% en in 2016 9% van de kosten gemaakt aan deze functie. In 2017 verandert deze functie van naam naar: “Verbindende en signalerende functie”. In tabel 3.4 worden de verschillende resultaten die blijken uit de verantwoordingsdocumenten weergegeven.

Tabel 3.4.

2015	2016
Vele face-to-face contacten met gemeenten, instellingen en migranten (zelf)-organisaties	Media aandacht en aanvragen voor lezingen etc. op basis van publicaties
Twee inhoudelijke artikelen of blogs per maand voor publicatie (website en andere media)	Opinie- en debatevenement: ‘De stand in het land’. (150 deelnemers)
Reeks bijeenkomsten en overleggen bezocht (presentaties en workshops)	Vier lokale jongerenevents medegeorganiseerd, één uitgevoerd in 2016, rest in 2017 ⁶
Op basis van data-analyse zijn factsheets geschreven om kwantitatieve data (o.a. CBS) beschikbaar te maken: ‘verschillen naar herkomst in gebruik jeugdhulp’.	Twee kennissetiërs (Vluchtelingen & Spanningen onder Turkse Nederlanders)
Jaarbericht (essay & inhoudelijke resultaten KIS 2015)	Jaarbericht (essay & inhoudelijk resultaten KIS 2016)

In het werkplan 2017 worden drie concrete producten als doelstelling geformuleerd, in lijn met wat in 2016 is gerealiseerd: jaarbericht, opinie- en debatevenement en thema-ateliers.

---

⁶ Samen met Multicultureel Jongeren Geluid (MJ), Salaam4You, Dreamsupport en jongerengroepen uit Nijmegen, Den Haag, Utrecht en Amsterdam en aanvullende financiering Stichting Democratie en Media.

KIS geeft aan dat de keuze van projecten mede wordt bepaald door wat ze in de samenleving en in contacten met stakeholders *signaleren*, en dat ze met hun kennis(-producten) ontwikkelingen *agenderen* waardoor het publieke debat op gang komt rondom onderwerpen op het terrein van integratie, migratie en diversiteit, alsook dat de geleverde kennis/inzichten in beleidsaanpassingen hebben geleid. KIS noemt hierin het onderzoek naar stagediscriminatie als belangrijkste onderwerp. In het volgende hoofdstuk gaan we uitgebreider in op de mate waarin KIS de afgelopen twee jaren invulling heeft gegeven aan de agenderingsfunctie. In dat hoofdstuk wordt namelijk ingegaan op de effecten (outcome) die KIS heeft bereikt met zijn producten en instrumenten. Hier beperken we ons tot een beschrijving van onze bevindingen met betrekking tot de signaleringsfunctie.

Om de signaleringsfunctie van KIS te onderzoeken zijn wij allereerst aan de hand van een associatieve analyse met de analysetool Coosto⁷ gekomen tot thema's/termen die de afgelopen twee jaar veel zijn voorgekomen in de debatten op de online media rondom integratie, migratie en diversiteit. Op basis hiervan zijn wij tot de volgende lijst van zoektermen gekomen.

Tabel 3.5: Veelgebruikte termen in het online integratiedebat in de onderzoeksperiode (2015-2016)

vluchtelingen, vluchtelingenstroom asielzoekers, asielzoekerscentra zwarte piet integratie	Azc, coa opvanglocatie Sylvana Simons Wilders marokanen~	Wilders radicalisering~ jihadist~ DENK Salafisme	moslims terrorist~ migranten, migratie discrimineren,	allochtoon~ autochtoon~ discriminatie etnisch profileren coup Turkije
---	--	--	---	---

Op basis van de combinatie van al deze zoektermen hebben wij met Coosto een analyse uitgevoerd op wat in de verschillende sociale media de echte spraakmakende topics waren. Deze geven we hieronder allereerst weer in een zogenaamde woordenwolk. Hoe groter een woord hierin is weergegeven, hoe vaker het in discussies is gebruikt waarin een of meer van onze zoektermen ook voorkwamen. Onder de woordenwolk geven we de top 10 spraakmakende topics weer op sociale media in relatie tot onze zoektermen.

⁷ Coosto is een analysetool waarmee de belangrijkste online fora (zoals Twitter, facebook, YouTube, Instagram, blog et cetera) en nieuwswebsites (bijvoorbeeld nu.nl en telegraaf.nl) geanalyseerd kunnen worden.

Tabel 3.6: Top 10 spraakmakende onderwerpen op social media in relatie tot integratie

1. Vluchtelingen
2. Azc
3. Europa
4. Terroristen
5. Migranten
6. Asielzoekers
7. Mensen
8. Terrorist
9. Vluchteling
10. Nederland

Voor de gevonden spraakmakende topics zijn we nagegaan of KIS hierop iets heeft gedaan, bijvoorbeeld een onderzoek heeft uitgevoerd of instrument heeft ontwikkeld dat raakt aan een of meer van deze topics. Wij stellen vast dat, mede omdat de spraakmakende topics erg algemeen zijn (Europa, Nederland, Migranten, Asielzoekers), KIS op alle onderwerpen wel actief is geweest.

3.4 Publieksfunctie

Doel van deze publieksfunctie is: "Middels bijeenkomsten voeding geven aan het publieke debat en het stimuleren van dialoog." (Asscher, 2014 p. 2). Deze functie bestrijkt in 2015 de kennisateliers die KIS organiseert om verandering in de samenleving teweeg te brengen, en is de kleinste functie (4% van gemaakte de kosten in 2015). In het werkplan van 2016 bestaat de publieksfunctie niet meer. Kennisateliers zijn ondergebracht bij de signalerings- en agenderingsfunctie. In plaats van de publieksfunctie is er vanaf 2016 de "Coördinatie en afstemming, samenwerking en programma-ontwikkeling". Dit is niet een specifieke functie van KIS maar beschrijft de coördinatieactiviteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van de werkplannen, uitvoering en verantwoording.

Enkel in het verantwoordingsdocument over 2015 wordt de publieksfunctie beschreven. Hieruit blijkt dat in het eerste jaar het concept kennisateliers verder is uitgewerkt (als onderdeel van de publieksfunctie). De Begeleidingsgroep Portaal bepaalt op basis van signalen uit het werkveld welk thema zich leent voor een kennisatelier, waarbij het moet gaan om een pregnant maatschappelijk vraagstuk. Kennisateliers bestaan uit een hele dag of een dagdeel en tellen 16 tot 32 deelnemers. Ook is in 2015 een netwerk aangegaan met journalisten van vakmedia en algemene media. KIS geeft aan een dertigtal journalisten frequent te voorzien van een overzicht van te verschijnen publicaties.

In 2015 zijn twee kennisateliers georganiseerd. Het eerste kennisatelier ging over samenwerking lokaal diversiteitsbeleid. Er waren op uitnodiging zestien experts van gemeenten, maatschappelijke organisaties en migrantenorganisaties aanwezig. De dag heeft geresulteerd in een artikel op de website en een eigen publicatie. Daarnaast heeft het vakblad Binnenlands Bestuur een artikel gepubliceerd over de opbrengsten van het kennisatelier.

Het tweede kennisatelier ging over gelijke kansen op de stagemarkt. Hier waren negentien deelnemers bij aanwezig: stagiairs, onderwijsprofessionals, vertegenwoordigers van leerbedrijven en onderwijsexperts. Deze bijeenkomst heeft ook geleid tot een artikel op de website en een eigen publicatie en heeft geleid tot een vervolg in het project 'Even sterk op de stagemarkt'.

Uit het verantwoordingsdocument over 2016 blijkt dat in het tweede jaar ook twee kennisateliers zijn georganiseerd (deze worden beschreven als onderdeel van de signalerings- en agenderingsfunctie). De eerste bijeenkomst, georganiseerd samen met Vluchtelingenwerk en Pharos, ging over vluchtelingen en de vraag welke ondersteuning ze nodig hebben om in hun gemeente een leven op te bouwen. Er waren zesentwintig experts aanwezig van gemeenten, maatschappelijke organisaties, vluchtelingenorganisaties en kennisinstututen. Het resultaat was een artikel op de website en een eigen publicatie. Het tweede kennisatelier ging over spanningen onder Turkse Nederlanders en had het karakter van een virtueel kennisatelier. Via een webportal werd feitelijke en neutrale informatie, aangevuld met verschillende artikelen beschikbaar gesteld. Er is samengewerkt met het Inspraakorgaan Turken en met ESS. Het resultaat is een gezamenlijke uitgave: 'Verhoudingen tussen Turks-Nederlandse groeperingen' en een artikel: 'Turks-Nederlandse professionals vrezen gevolgen Turkse spanningen'.

Informatie uit interviews

Uit de interviews blijkt dat bijeenkomsten rondom actuele thema's een goede manier is om in contact te blijven met de verschillende stakeholders van KIS. Gesprekspartners benadrukken het belang van stevige netwerken met de gebruikersgroepen. Soms wordt de vergelijking met Forum gemaakt, waarbij de netwerken sterk waren. Gesprekspartners realiseren zich wel dat dit ook verbonden was met het type organisatie dat Forum was in vergelijking tot KIS, vertegenwoordiging/belangenbehartiging versus onafhankelijk kennisplatform. Dit neemt niet weg dat ondanks het onafhankelijke karakter, er volgens de respondenten ook vanuit KIS sterke netwerken hadden kunnen (en moeten) zijn.

De manier waarop netwerken nu worden georganiseerd, bijvoorbeeld rondom de kennisateliers, is redelijk ad hoc. Partijen worden gevraagd om input te leveren bij een bijeenkomst, maar worden door KIS daarna niet meer betrokken bij het vervolg. Er is behoefte aan meer structurele netwerken, waar samen kennis wordt opgebouwd en gedeeld.

3.5 Communicatie

Zoals al eerder aangehaald is het communicatieplan vanaf 2016 een vast onderdeel van het werkplan. Hier worden de strategische uitgangspunten geformuleerd waarmee KIS de buitenwereld wil bereiken aan de hand van SMART doelstellingen. In het verantwoordingsdocument over 2015 worden verschillende communicatieactiviteiten beschreven. Er is een website gelanceerd, er wordt een periodieke nieuwsbrief verstuurd en er zijn accounts op sociale media opgezet. Het gebruik hiervan en overige communicatieresultaten in 2015 en 2016 worden weergegeven in tabel 3.7. Deze tabel toont ook de communicatiedoelstellingen voor 2017.

Tabel 3.7

	Resultaat 2015	Doelstelling 2016	Resultaat 2016	Doelstelling 2017
Website	Aantal		Aantal	
Unieke bezoekers per jaar	45.675		91.000	
Unieke bezoekers per maand	5.700	3000	7600	
Bezoekers per maand totaal	6500	10.000	11.902	15000
Downloads publicaties	4.072		24000	
Nieuwsbrief				
Nieuwsbrief verstuurd	10x		11x	
Abonnees	2.300	3000	4633	5000
Doorklik % ⁸		40%	40%	40%
Sociale Media				
Volgers LinkedIn	312	500	591	700
Volgers Twitter	720	1200	1357	1500
Persresultaten				
Vermelding Printmedia	20	30	74	90
Vermelding Online media	27	50	226	270
Vermelding Radio en TV	5	10	15	15
Artikelen vakmedia		10	10	12
Artikelen online vakmedia		35	5	12
Vermelding mediapartners		20	14	16

Uit tabel 3.7 blijkt dat er een aanzienlijke groei is in de communicatieresultaten en dat de doelstellingen van 2016 ruimschoots zijn gehaald (met uitzondering van de artikelen in online media en vermeldingen van mediapartners). Daarnaast is er in 2016 een enquête over tevredenheid van de website uitgezet. Deze is door 128 bezoekers ingevuld. Hiervan gaf 64% aan de informatie te waarderen als 'goed'. Slechts 3% van de deelnemers ervaren de informatie als 'matig' of 'slecht'. Eén onderdeel van het communicatieplan is niet gerealiseerd, het onderdeel 'community per project'. KIS was voornemens om op projectniveau betrokken stakeholders te blijven informeren. Dit bleek echter onhaalbaar, omdat er onvoldoende informatie beschikbaar was om uit te sturen.

⁸ Het percentage dat de nieuwsbrief daadwerkelijk opent en vervolgens de berichten aanklikt.

In de communicatie naar buiten hebben de twee organisaties er tot nu toe bewust voor gekozen KIS neer te zetten als een programma van het VJI en Movisie. Deze keuze is gemaakt omdat de twee organisaties al een gevestigde naam hebben in het integratiedomein, en KIS nog niet. Op vrijwel alle materialen die worden verspreid vanuit KIS, staan naast het logo van KIS ook de logo's van de twee organisaties. Daartegenover staat dat in 2017 er meer promotiemateriaal is ontwikkeld voor KIS (wel opnieuw met ook de logo's van het VJI en Movisie). KIS beschikt wel vanaf het begin over een eigen telefoonnummer.

Informatie uit interviews

Uit de interviews met stakeholders blijkt dat gesprekspartners met name de nieuwsbrief als positief beoordelen. Deze bevat actuele thema's, en nodigt uit om door te klikken (wat ook blijkt uit de door klikpercentages in tabel 3.7. Ook is de frequentie van ééns per maand wenselijk. De keuze om KIS als programma van het VJI en Movisie naar buiten te brengen zorgt voor onduidelijkheid. Partijen weten vaak niet wanneer ze met KIS te maken hebben, of met het VJI en/of Movisie. KIS geeft aan dat deze rollencombinatie een bewuste keuze is geweest bij de totstandkoming van KIS. Sommige gebruikers vinden deze rolvermenging minder gewenst uit het oogpunt van transparantie en mogelijke belangenverstrengeling.

Een aantal gesprekspartners dat zelf ook verschillende doelgroepen wil bereiken middels een communicatiestrategie geeft aan dat KIS zichzelf meer ambitieuze doelen zou mogen stellen met betrekking tot het bereik en dat zij KIS ook in staat achten om een groter bereik te realiseren in de komende jaren.

In een aantal gesprekken met gebruikersgroepen wordt aangehaald dat er verwarring bestaat over wanneer men te maken heeft met KIS, en wanneer met het VJI en Movisie.

3.6 Beoordeling Berenschot

Feitelijke uitvoering

KIS heeft invulling gegeven aan het meerjarenplan door elk jaar een werkplan in te vullen aan de hand van de vijf beschreven functies. Deze functies evolueren met de tijd. Dit geeft ons inziens aan dat het KIS zich in de onderzochte periode (door-)ontwikkelt, aansluiting zoekt bij herkenbare thematiek/semantiek en zoekt naar een passende structuur van de activiteiten.

De activiteiten die KIS in de werkplannen beoogt uit te voeren in het komende jaar worden één op één uitgevoerd. Wanneer er sprake is van afwijking van de werkplannen wordt dit afgestemd met SZW en gedocumenteerd in de verantwoordingsdocumenten. Een belangrijke constatering met betrekking tot de uitvoering van het programma is dat er sprake lijkt te zijn van een lerende organisatie. Er is een sterke ambitie om het programma steeds beter vorm te geven en uit te voeren. Dit blijkt onder andere uit de sterkere focus in jaarprogrammering en een betere samenwerking tussen de twee organisaties, waardoor de meerwaarde ervan steeds beter uit de verf komt. Maar ook uit de betere werkafspraken met SZW en de aanscherping in de werkwijzen van de verschillende functies.

Functies

Op basis van onze evaluatie, concluderen wij dat KIS de onderzoeks- en analysefunctie naar behoren vervult. In de keuze van projecten zien we dat in het eerste jaar, voornamelijk is gekozen voor activiteiten die in het verlengde lagen van wat de organisaties al deden op de thema's. Deze keuze is logisch aangezien de organisaties juist zijn gekozen voor de uitvoering van KIS, omdat ze al expertise hadden op dit terrein. De trend van toenemende focus die zichtbaar is in projecten beoordelen wij als positief, de inhoud is daardoor minder versnipperd. Wij constateren dat KIS deze functie nu voornamelijk inricht met eigen onderzoek.

Er bestaat echter een enorme hoeveelheid aan ander onderzoek naar integratie en de samenleving in Nederland. KIS kan, naast het eigen onderzoek, aansluiten bij onderzoek en resultaten die al beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld bij onderzoek van het SCP, SER, WRR, ROA of van diverse stichtingen zoals Artikel 1. Een positieve ontwikkeling op dit vlak is dat KIS onderzoek van bijvoorbeeld de WRR publiceert op haar website. Een volgende stap is hierop voortborduren met het eigen onderzoek en meer bestaande kanalen ontsluiten.

Dat onderzoeksrapporten niet breed bekend zijn bij beleidsmedewerkers van de beleidsdirectie S&I en sleutelfunctionarissen op dit terrein bij andere ministeries is volgens ons niet wenselijk, aangezien deze ambtenaren ook een doelgroep zijn van KIS. Het Ministerie van SZW is met andere woorden niet alleen de subsidiegever van KIS. De verantwoordelijkheid voor verbetering op dit punt ligt niet alleen bij KIS, maar ook bij SZW. Belangrijk is om bij dit punt te herhalen dat er tussen SZW en de twee uitvoerende organisaties nieuwe werkafspraken zijn gemaakt die tot verbetering (lijken te) leiden.

Praktijk en implementatie

Uit de analyse blijkt dat er grote vraag is naar de projecten uit de praktijk- en implementatiefunctie en dat resultaten positief worden ervaren. Het is daarom goed dat het aantal projecten niet terugloopt zoals bij de onderzoeksfunctie. De groei in het aantal gezamenlijke projectteams bevestigt het beeld uit paragraaf 3.1 dat het VJI en Movisie intensiever zijn gaan samenwerken om elkaar meerwaarde ook op projectniveau te benutten. Een andere constatering is dat bekendheid bij stakeholders nog niet optimaal is. Een mogelijke oorzaak is dat er nog te weinig aandacht wordt besteed aan de implementatie van producten. Een voorbeeld hiervan is het product 'Audit Diversiteit', een scan voor bedrijven om het diversiteitsbeleid inzichtelijk te maken. Nadat dit product was ontwikkeld, is het gepubliceerd op de website, maar is verder weinig geïnvesteerd in het promoten en introduceren van het product bij de gebruikers (implementeren).

Om betere benutting van eigen instrumenten te realiseren zijn sterke netwerken nodig, en moet KIS rekening houden met het reserveren van budget voor implementatie van elk project. Daarnaast zouden (meer gebruik van) andere soorten media kunnen bijdragen aan implementatie zoals infographics en sociale media maar bijvoorbeeld ook filmpjes, animaties en vlogs in tegenstelling tot de vaak gekozen vorm van een rapport en publicatie daarvan op de website.

Portaalfunctie

De portaalfunctie is sterk in ontwikkeling. Het aantal vragen dat binnenkomt neemt toe. Het uitbreiden van de portaalcommissie met externe leden is een stap vooruit. Hierdoor kan KIS (nog) beter aansluiten bij de verschillende gebruikersgroepen, dit zal het draagvlak vergroten. Wij delen de veronderstelling dat de portaalfunctie belangrijk is om in contact te komen/blijven staan met de eindgebruikers van de kennis die KIS als kennisfunctie zou moeten genereren. Daarom zou KIS de bekendheid van de portaalfunctie moeten vergroten. Het aantrekken van externe leden in de portaalcommissie zal hierbij ook helpen.

Signalerings- en agenderingsfunctie

Deze functie is een verzameling van verschillende activiteiten die het doel hebben aan de ene kant vraagstukken op te pikken zodat KIS ermee aan de slag kan in projecten, en aan de andere kant om vraagstukken op de kaart te zetten, waar voorheen nog geen aandacht aan werd besteed. Op basis van de resultaten van de sociale media-analyse concluderen wij dat KIS goed slaagt in de signaleringsfunctie. De spraakmakende topics in het integratiedebat worden opgepakt in verschillende onderzoeken en projecten. De agenderingsfunctie wordt verder toegelicht in paragraaf 4.2.2.

Publieksfunctie

De publieksfunctie heeft maar één jaar bestaan, waarna in 2016 de activiteiten (het organiseren van kennisateliers) zijn opgenomen in de signalerings- en agenderingsfunctie. Aangezien het (in vergelijking met de andere functies) om een kleine functie gaat, en de kennisateliers ook een manier kunnen zijn om te signaleren en te agenderen zien wij dat als een logische keuze. Met betrekking tot de kennisateliers constateren wij een succesvolle methode om aansluiting te houden bij de gebruikersgroepen van KIS.

Er zijn elk jaar twee waardevolle ateliers georganiseerd met betrokken stakeholders. Wij onderstrepen de perceptie van de stakeholders dat stevige netwerken belangrijk zijn om in contact te staan met het veld. De positie van KIS is, in tegenstelling tot Forum, die van een onafhankelijk kennisplatform. De aansluiting bij het veld is daarbij minder vanzelfsprekend dan die van een belangenbehartigingsclub zoals Forum was. Het is daarom des te belangrijker om te investeren in die netwerken. Bijvoorbeeld op een meer structureel niveau, met dezelfde maar uitgebreidere groep partners, rond een bepaald thema.

Communicatie

Uit de analyse blijkt dat KIS zich duidelijke communicatiedoelen stelt en deze realiseert (met uitzondering van community per project). Er is aparte formatie op ingezet om dit te bewerkstelligen. De zichtbare groei in communicatieresultaten beoordelen wij als positief. Daarnaast constateren wij dat KIS zichzelf ambitieuzere doelen mag stellen in de toekomst.

Aan de ene kant door zichzelf hogere groeicijfers tot doel te stellen⁹ en aan de andere kant om zichzelf niet alleen *communicatieoutput* maar ook- *effecten* tot doel te stellen. Dat betekent ook na te denken over wat KIS wil bereiken met de communicatiestrategie, in termen van beïnvloeding van debat, opinie of gedrag. Hierbij memoreren we de opvatting van vrijwel alle stakeholders dat KIS gezien haar bewezen kennis en ervaring zich nadrukkelijker en uitgesprokener mag uiten.

De keuze om KIS voornamelijk naar buiten te brengen als programma van het VJI en Movisie was in het eerste jaar begrijpelijk aangezien beide partijen bekende spelers zijn in het integratiedomein. Toch constateren wij dat het belangrijk is dat KIS een eigen identiteit krijgt en uitdraagt. Het gegeven dat KIS een programma is en geen instituut speelt hierbij een belangrijke rol. Het feit dat KIS inmiddels een eigen telefoonnummer heeft is hierbij een stap in de goede richting. Om een gezaghebbende positie te verkrijgen in het integratiedomein als kennisplatform zal KIS zich zelfstandig moeten onderscheiden.

---

⁹ Het aantal bezoekers van de website groeide in 2016 per maand met 83%, het doel voor 2017 is (maar) een groei van 26%.

4. A: De outcome en de impact van KIS

KIS en zijn producten hebben bij belangrijke gebruikersgroepen (al) een zekere bekendheid. De bekendheid is echter niet onder alle beoogde gebruikersgroepen even groot. De eigen identiteit van KIS is nog niet duidelijk in het veld. De keuze van het VJI en Movisie om KIS nog steeds neer te zetten als een programma van twee organisaties, speelt hierin een rol. KIS is verder tot nu toe beperkt agendazettend geweest. Voor het onderzoek naar stagediscriminatie geldt dit wel. Gebruikersgroepen vinden de door KIS gekozen verhouding tussen de onderzoeks- en analysefunctie en de praktijk- en implementatiefunctie op dit moment niet optimaal. Het zwaartepunt van KIS ligt teveel bij het doen van onderzoek en het daarover publiceren, terwijl er meer behoefte is aan praktische producten/instrumenten.

4.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken hebben we beschreven hoe het Verwey-Jonker Instituut en Movisie programmatische invulling en praktische uitvoering hebben gegeven aan KIS, en hoe de stakeholders van KIS daarover oordelen. In dit hoofdstuk beschrijven we welke directe effecten KIS met de geleverde kennis(producten) en instrumenten heeft behaald ('*outcome*'). We kijken in dit hoofdstuk echter ook naar welke *impact* KIS (al) heeft op het handelen of denken van anderen.

4.2 Outcome

Bij outcome gaat het zoals eerder aangegeven om de directe effecten die KIS heeft bereikt met de geleverde kennis(producten) en instrumenten. Hierbij moet gedacht worden aan beïnvloeding van de maatschappelijke discussie op onderwerpen rondom integratie, migratie en diversiteit, het gebruik en citatie van kennisproducten in/voor beleidsstukken van andere organisaties of het gebruik van de ontwikkelde praktische instrumenten.

4.2.1 Bekendheid KIS als platform

Een belangrijke randvoorwaarde om outcome te bereiken, is dat KIS als kennisplatform en zijn geleverde kennis (-producten) en instrumenten bekend zijn. Dit geldt zeker voor de door KIS zelf benoemde gebruikersgroepen van zijn kennisproducten. Degenen dus die betrokken zijn bij het beleid rond integratie, migratie en diversiteit, zowel bij agendering en ontwikkeling ervan, als tijdens de uitvoering en bijstelling. KIS deelt zijn stakeholders zelf in naar beleidsmakers bij gemeenten en andere overheidsinstellingen, politici, professionals werkzaam bij maatschappelijke organisaties, migrantenorganisaties en het bedrijfsleven.

Wat in de woordenwolk meteen opvalt is dat vooral de namen van de organisaties die samen KIS vormgeven, Movisie en het Verwey-Jonker Instituut groot naar voren komen. Dit is waarschijnlijk mede een gevolg van de keuze van deze organisaties om nadrukkelijk KIS naar buiten te communiceren als gezamenlijk programma van de organisaties, en niet uitsluitend als een eigen identiteit. Zie ook paragraaf 3.4 over hoe KIS haar communicatie heeft vormgegeven.

In de interviews met stakeholders hebben we ook gevraagd naar de bekendheid van KIS en de kennis (-producten) en instrumenten voorafgaand aan het interview¹². Hieruit blijkt dat KIS bekend is bij een ruime meerderheid van haar gebruikersgroepen. De bekendheid is het grootst bij de door ons gesproken gemeenten en maatschappelijke organisaties en het laagst bij de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven.

Uit de gesprekken komt vooral ook naar voren dat gebruikers behoefte hebben aan een stevigere *eigen* identiteit van KIS, zodat men beter weet waar KIS precies van is, en hoe ze zich verhouden tot andere partijen binnen het integratiedomein. Stakeholders geven aan meer behoefte te hebben aan een instituut dan aan een programma van het VJI en Movisie. Ook zijn nog niet alle functies goed bekend in het veld, met name de portaalfunctie blijkt onvoldoende bekend bij de doelgroepen van KIS (terwijl KIS nu juist deze functie zo belangrijk vindt). In veel interviews met stakeholders is ook door respondenten aangegeven dat er soms verwarring is of het nu om KIS, Movisie of het Verwey-Jonker Instituut gaat.

4.2.2 Bekendheid en effecten van publicaties/producten KIS

We hebben KIS ten behoeve van de evaluatie gevraagd ons een top 10 aan te leveren van de publicaties/producten die in de eigen beleving de meest impact hebben (gehad), zie paragraaf 3.1.1. In deze paragraaf is beschreven dat in een merendeel van de interviews de respondenten in ieder geval met een paar titels uit de aangedragen top 10 bekend waren. Opvallend daarbij was dat in het groepsgesprek met beleidsmedewerkers van de beleidsdirectie S&I van SZW bleek dat zij juist minder bekend waren met de top 10 publicaties/producten van KIS. Bij respondenten vanuit andere relevante overheden zoals het Ministerie van OCW was de bekendheid met de publicaties eveneens beperkt. Dit terwijl bijvoorbeeld het Ministerie van OCW wel degelijk ook op het terrein van integratie actief is. De respondenten van dit ministerie verklaarden deze onbekendheid doordat zij mogelijk op basis van andere zoektermen op zoek gaan naar kennis dan waarmee KIS zijn kennisproducten naar buiten brengt. Integratiebeleid voert het Ministerie van OCW niet, wel een beleid van gelijke kansen in het onderwijs.

De door KIS aangeleverde top 10 inclusief de training 'This is me!' hebben we ook meegenomen in onze sociale media-analyse. Dit om inzicht te krijgen in het aantal hits op (sociale) media (zowel discussieplatforms van traditionele online media als sociale media) dat zoeken op titels oplevert. Ook wilden we hiermee vaststellen of KIS met het uitbrengen van deze publicaties maatschappelijke discussies heeft geëntameerd.

---

¹² Gesprekspartners zijn a-selectief uitgenodigd binnen én buiten het netwerk van KIS.

De analyse-uitkomsten maken vooral duidelijk dat KIS met het uitbrengen van het onderzoeksrapport 'Mbo en de stagemarkt: wat is de rol van discriminatie? Een verkenning onder onderwijsprofessionals en studenten (2016)' het onderwerp stagediscriminatie echt op de agenda/kaart heeft gezet. Tussen 1 januari 2009 en nu levert deze publicatie 376 hits op in Coosto. De eerste zijn uit 2015, het gaat om één tweet (twee retweets) van de programmamanager KIS bij Movisie. De eerstvolgende hits zijn rond 20 maart 2016, het moment dat het hiervoor genoemde rapport uitkomt. Het onderwerp is ook politiek opgepakt, zie bijvoorbeeld onderstaande tweet van de Minister van Sociale Zaken. Over het rapport zijn verder Kamervragen gesteld, en het thema 'stagediscriminatie' is later ook expliciet meegenomen in de Aanpak Jeugdwerkloosheid van het kabinet Rutte II. Gesteld kan worden dat KIS op dit onderwerp dus echt agendazettend is geweest. Dit beeld wordt in vrijwel alle interviews bevestigd.

Voor de overige publicaties/producten van de door KIS aangedragen top 10 blijkt uit de sociale media-analyse dat deze over het algemeen weinig aandacht hebben gekregen in de discussies op online platforms en sociale media. Ook de grote landelijke kranten pakten de publicaties tot nu toe nauwelijks op. Twitterberichten die naar aanleiding van de publicaties verschenen, zijn regelmatig afkomstig van medewerkers van het VJI en Movisie. Dit verandert overigens wanneer rapporten worden genoemd of besproken in digitale nieuwsartikelen of digitale versies van artikelen die eerder in printmedia verschenen. Dit soort artikelen leveren direct meer retweets op. In het algemeen blijkt dat social mediaberichten het vaakst overgenomen worden door maatschappelijke organisaties of medewerkers daarvan, gevolgd door mensen die werkzaam zijn in het sociaal domein (al dan niet overheid).

We hebben naast de sociale media-analyse ook de websites geanalyseerd van politieke partijen, het parlement en die van eenentwintig grote gemeenten met relatief een hoog percentage Nederlanders met een migratieachtergrond. Dit om vast te stellen in hoeverre de politiek bekend is met de publicaties en rapporten van KIS en hoe men daarvan gebruik heeft gemaakt. De websiteanalyse van de eenentwintig gemeenten toonde aan dat op vijf van de eenentwintig websites (en dan vooral in de daaraan gekoppelde raadsinformatiesystemen) wij stukken konden vinden met een verwijzing naar KIS.

Het betrof de websites van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Lelystad en Zaanstad. De stukken waarin naar KIS wordt verwezen zijn verslagen van raadscommissies, verslagen van college van B en W, raadsstukken en een ingekomen brief. De thematiek is divers, vaak zijn het wel schriftelijke vragen naar aanleiding van een door KIS uitgebrachte publicatie (bijvoorbeeld het rapport over de stagediscriminatie) of een artikel. In de bijlage 2 treft u een beknopt overzicht aan. De conclusie hieruit is dat de rapporten van KIS in enige mate de lokale politiek weten te bereiken. We hebben echter nergens op gemeentewebsites eigen beleidsstukken gevonden met daarin verwijzingen naar door KIS geproduceerde kennis. Hierbij past natuurlijk wel de kanttekening dat dit niet uitsluit dat gemeenten bij het ontwikkelen of bijstellen van beleid wel kennis hebben genomen van de KIS-kennis. De websiteanalyse van het raadsinformatiesysteem van de Eerste en Tweede Kamer resulteerde in één verwijzing, wederom naar het KIS-rapport over stagediscriminatie in het mbo. Van de twaalf geraadpleegde website van politieke partijen werd bij één partij één maal verwezen naar KIS.

4.2.3 De netwerken van KIS

Om het gebruik van gegenereerde kennis te bewerkstelligen is het belangrijk dat KIS als kennismakelaar weet wat er in de voor integratie, migratie en diversiteit belangrijke maatschappelijke netwerken speelt en zo met inschakeling van anderen snel tot goede kennisproducten kan komen. Hiervoor zijn sterke netwerken van belang. In de evaluatie hebben we ons daarom ook een beeld gevormd van KIS als netwerkorganisatie.

KIS gebruikt de periodieke nieuwsbrief als belangrijk middel om zijn netwerk te onderhouden. De door ons geïnterviewde stakeholders die geabonneerd zijn op de nieuwsbrief geven aan dat dit een goede manier is om op de hoogte te blijven van wat KIS doet. De nieuwsbrief wordt door de betrokkenen gewaardeerd, publicaties en instrumenten worden er kort in beschreven en je kunt doorklikken naar het rapport of de website wanneer de inhoud aanspreekt. Los van de nieuwsbrief hebben verschillende gesprekspartners aangegeven dat KIS onvoldoende lijkt te investeren in het actief naar potentiële gebruikersgroepen 'uitventen' van opgedane kennis. Publicaties en instrumenten worden naar afronding op de website van KIS geplaatst, en dus niet standaard gericht naar gebruikersgroepen toe gebracht die iets met die kennis zouden kunnen doen. Alleen door actief met kennis de boer op te gaan, wordt volgens betrokkenen bereikt dat met kennis gedrags- en beleidsverandering bewerkstelligd wordt. Een genoemd voorbeeld van een KIS-instrument dat onderbenut is gebleven, is de Audit Diversiteit, gericht op het bedrijfsleven. Mogelijk breekt het voor dit specifieke instrument op dat de organisaties die KIS vormgeven, van oudsher geen of slechts een beperkt netwerk hebben in het bedrijfsleven. Een meer algemene verklaring die in interviews is gegeven dat nadat een onderzoek of een instrument af is, het budget op is en het om die reden niet komt tot het vermarkten en implementeren van de opgedane kennis.

We hebben vertegenwoordigers van de verschillende doelgroepen die KIS wil bedienen, ook gevraagd hoe intensief hun contacten met KIS zijn. Een aantal geïnterviewde partijen, waaronder een beperkt aantal gemeenten, geven aan dat medewerkers van KIS herhaaldelijk contact met hen heeft en dat ze ook zelf goed weten hoe ze KIS kunnen bereiken. Een groter deel van de respondenten heeft echter te kennen gegeven dat er geen of slechts weinig contact is geweest met KIS.

Hierbij gaat het om respondenten bij gemeenten, maar ook van andere overheden, migrantenorganisaties en het bedrijfsleven. Vaak wordt als advies gegeven dat KIS meer moet investeren in het opbouwen van een structureel en breder netwerk om als kennismakelaar effectief te kunnen zijn. Niet alleen om opgedane kennis actief en snel te kunnen verspreiden, maar ook om goed te weten wat er speelt. Door sommige respondenten vanuit gemeenten is ook aangegeven dat KIS er goed aan doet om ook gemeenten buiten de randstad in haar actieve netwerk te betrekken. Dit omdat men meent dat de kennis die KIS verzamelt en verspreidt nog wel eens teveel geënt is op de randstadproblematiek, terwijl in de andere regio's weer andere problemen spelen op het terrein van integratie en inclusieve samenleving.

Naast de door KIS zelf aangewezen gebruikersgroepen, hebben we ook met onafhankelijke wetenschappers gesproken die actief zijn op hetzelfde terrein als KIS. Ook deze wetenschappers geven aan dat zij weinig contact hebben met KIS, maar dat dit eigenlijk wel zou moeten. Het meer praktijkgerichte onderzoek van KIS en het wetenschappelijke onderzoek dat er in Nederland wordt uitgevoerd, zouden elkaar moeten en kunnen versterken. Voorkomen zou ook moeten worden dat onderzoek elkaar overlapt. Aangegeven is ook dat daar waar KIS wel contacten zoekt met de wetenschap, men zich focust op wetenschappers van de UvA en VU. Wetenschappers van universiteiten elders in het land, die wel onderzoekprogramma's hebben op het integratie- en diversiteitsterrein, lijken buiten beeld te blijven.

Het belang van sterke netwerken voor kenniscirculatie wordt door de medewerkers van KIS overigens ook zelf ingezien, en ook dat hier nog (veel) winst te behalen is voor KIS. Hetgeen overigens niet wegneemt dat de KIS-medewerkers zelf veel positiever zijn over hun netwerk onder de gebruikersgroepen dan uit de interviews met deze doelgroepen blijkt. Dit geldt zeker voor gemeenten, men geeft aan dat de organisaties achter KIS al van oudsher zeer actief zijn in gemeenten en dit netwerk nu ook benutten/inzetten voor het kennisplatform. Men geeft verder aan dat KIS het afgelopen jaar ook bewust heeft samengewerkt met stakeholders met een sterk lokaal netwerk. Zoals bij de ontwikkeling van de "Enquête onder gemeenten over arbeidstoeleiding van statushouders", die is ontwikkeld samen met Divosa, en daarnaast de gemeente Amsterdam, Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, VluchtelingenWerk Nederland, het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de SER. Mede door de gekozen samenwerkingsconstellatie heeft de publicatie over deze enquête een grote outcome gehad. KIS heeft deze publicatie dan ook op nummer één gezet van de top 10 die men ons heeft aangeleverd van de meest impactvolle producten. In 2017 wordt de enquête opnieuw uitgezet.

4.2.4 Waardering voor KIS

Voor het bereiken van outcome is het - naast bekendheid van KIS en zijn publicaties/instrumenten -, belangrijk dat zijn gebruikersgroepen de content die KIS levert, waarderen. In het vorige hoofdstuk zijn reeds per functie beschreven tot welke output KIS is gekomen en hoe de stakeholders van KIS daarover oordelen. In dit hoofdstuk beperken we ons tot een meer algemene beoordeling van hoe de gebruikers KIS als kennisfunctie in het integratiedomein waarderen. Wat hieruit duidelijk naar voren is gekomen dat men het als waardevol beschouwd dat KIS wordt vormgegeven door een combinatie van twee qua aard verschillende organisaties.

De combinatie van een organisatie dat sterk is in wetenschappelijk onderzoek en een organisatie dat zich van oudsher meer toelegt op direct toepasbaar praktijkonderzoek. Deze aanvullende expertises passen ook goed bij het feit dat KIS zowel een onderzoeks- en analysefunctie als een praktijk- en implementatiefunctie kent. Ook waarderen de vertegenwoordigers van verschillende gebruikersgroepen dat KIS niet een soort product levert, maar juist met een hoog aantal verschillende publicaties en instrumenten verschillende doelgroepen probeert te bedienen.

Het blijkt echter wel uit veel interviews dat de stakeholders de door KIS gekozen verhouding tussen de onderzoeks- en analysefunctie en de praktijk- en implementatiefunctie op dit moment niet optimaal vinden. Onder de stakeholders is meer behoefte aan het toepasbaar maken van effectieve interventies in de vorm van handreikingen, toolkits, en implementatie door trainingen, workshops etc. dan aan wetenschappelijk onderzoek. Dit terwijl het zwaartepunt, ook in budget, nu meer ligt bij het doen van onderzoek en het daarover publiceren.

Daarnaast komt in vrijwel alle gesprekken het onderwerp 'bredere kennisontsluiting' aan de orde. Men lijkt ook op zoek naar die ene plek waar alle kennis rondom integratie te vinden is. KIS voorziet niet in die behoefte, het programma is hoofdzakelijk gericht op het verspreiden van de door KIS zelf opgedane kennis en dus maar beperkt op de kennis van anderen. Dit laatste blijft beperkt tot bijvoorbeeld het incidenteel opstellen van een factsheet op basis van CBS-data. Het niet ook actief neerzetten van kennis van anderen beschouwen velen als een gemis. Nu is het bijvoorbeeld voor gemeenten niet gemakkelijk om te komen aan kennis over best practices uit andere gemeenten. Er is geen gremium voor gemeenten om deze kennis te delen.

Naast pure ontsluiting van kennis op één plek, is in de interviews ook vaak de behoefte geuit aan een partij die zich actief inzet voor het toegankelijk maken van reeds bestaand wetenschappelijk onderzoek voor de lokale praktijk. De geïnterviewde wetenschappers zien die behoefte ook, zeker omdat ze daar zelf niet goed in slagen. KIS springt nu niet op deze behoeften in, terwijl daar dus volgens de betrokkenen veel toegevoegde waarde te leveren is.

4.2.5 Wel of niet agendazettend?

Een belangrijke slotvraag voor deze paragraaf is of KIS met de tot nu toe geleverde kennis agendazettend is geweest. Heeft KIS met andere woorden al echt invulling kunnen geven aan de door haar benoemde agenderingsfunctie. Uit hetgeen in deze paragraaf is beschreven zou het antwoord hierop zijn dat dit tot nu toe beperkt het geval is geweest. Het enige onderzoek dat echt agendazettend is geweest, is het onderzoek naar stagediscriminatie. Dit blijkt zowel uit onze sociale media-analyse als uit de interviews. De door ons geïnterviewde vertegenwoordigers van gebruikersgroepen, journalisten en onafhankelijke wetenschappers beoordelen de agenderingsfunctie van KIS in vergelijking tot haar andere functies als minder sterk. De belangrijkste verklaring die men hiervoor geeft is dat men de content van de KIS-publicaties over het algemeen niet als vernieuwend beschouwt, alleen het stagediscriminatieonderzoek is daar volgens velen een uitzondering op. De reden dat dit onderzoek wél veel (politieke) aandacht heeft gekregen is volgens gesprekspartners omdat KIS stevig stelling heeft genomen in dit onderzoek.

Dat dit bij andere publicaties minder gebeurt, past volgens sommige geïnterviewde stakeholders in hun beeld dat KIS heel voorzichtig lijkt te willen opereren in haar communicatie naar buiten. Men vermoedt dat KIS haar onafhankelijke positie wil bewaken en daarom niet te veel expliciet naar buiten treedt in de media. Sommige gesprekspartners geven aan dat KIS meer opiniërend mag zijn, waardoor haar kennis ook meer bekendheid krijgt en gebruikt gaat worden.

Tot slot is er een groep respondenten die de nog beperkte outcome die KIS met haar producten sorteert, verklaart uit het feit dat het perspectief dat KIS kiest in haar onderzoeken, en ook in haar blogs, nog overheersend 'links' en vanuit migranten geredeneerd is. Het wordt volgens deze respondenten steeds belangrijker dat problematieken die rondom integratie en diversiteit spelen ook worden benaderd vanuit een 'rechtse' invalshoek en vooral worden benaderd vanuit het perspectief van de gehele samenleving.

Voor wat betreft de agenderingsfunctie is het tot slot opvallend, dat medewerkers en de directies van Movisie en het Verwey-Jonker Instituut enthousiaster zijn over wat hierop al bereikt is. Naast het rapport over stagediscriminatie zijn in de interviews met de organisaties meer voorbeelden aangedragen van agendazettende publicaties en instrumenten. Zo zijn onder andere de enquête arbeidstoeleiding voor vluchtelingen en het rapport met dertien interventies tegen radicalisering genoemd. Blijkbaar hebben de organisaties een ander beeld over de met deze publicaties bereikte outcome of hanteren ze een andere definitie bijvoorbeeld door agendazettend te willen zijn in kleine specifieke netwerken.

4.3 Impact van KIS

In de vorige paragraaf hebben we de directe effecten beschreven van KIS en zijn publicaties en instrumenten. Hieronder gaan we kort in op de vraag welke impact KIS al heeft kunnen realiseren. Bij impact gaat het om *blijvende veranderingen* in handelen of denken van anderen. De vraag dus of KIS al heeft bijgedragen aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving tegen de achtergrond van de grote diversiteit in de etnische samenstelling van de bevolking. De maatschappelijke opdracht die KIS vanuit SZW heeft meegekregen.

Om vast te stellen of KIS (al) impact heeft, zou het meest voor de hand hebben gelegen om vast te stellen (te meten) in hoeverre zij al invulling heeft gegeven aan haar maatschappelijke opdracht. Echter in de stukken vanuit SZW in relatie tot KIS, waaronder de subsidieverordening, is geen definitie opgenomen van 'de kwaliteit van de Nederlandse samenleving', laat staan hoe veranderingen hierin gemeten kunnen worden. En zoals in hoofdstuk 2 al aangegeven, hebben ook het Verwey-Jonker Instituut en Movisie de meegekregen opdracht niet meetbaar gemaakt door deze bijvoorbeeld te vertalen in een SMART doelstelling/ambitie. De conclusie moet dan ook zijn dat niet vast te stellen valt in hoeverre KIS al bijdraagt aan haar maatschappelijke opdracht.

Als alternatief om vast te stellen of KIS al impact heeft, is na te gaan of de manier waarop de twee organisaties de kennisfunctie hebben opgezet en tot nu toe hebben uitgevoerd, voldoet aan het toekomstbeeld van de kennisfunctie op integratieterrein dat de minister van Sociale Zaken schetste in zijn brief aan de Tweede Kamer van 6 juni 2014. In deze brief gaf de minister destijds aan dat gegeven de snelheid en daarmee deels ook onvoorspelbaarheid van maatschappelijke ontwikkelingen (nationaal en internationaal) er behoefte is aan een kennisfunctie met een grote mate van flexibiliteit. Het gaat daarbij zowel om flexibiliteit in termen van snel kunnen reageren op vragen en behoeften, als om flexibiliteit in de zin dat er (snel) steeds wisselende combinaties van kennis kunnen worden ingezet ('kennismakelaar'). Het beeld dat voor ogen stond, was er één van een kwalitatief hoogwaardige, flexibele kennismakelaar die weet wat er in de maatschappelijke netwerken speelt en met inschakeling van anderen snel tot goede kennisproducten kan komen. Een dergelijke functie zou zich moeten richten op uiteenlopende vraagstukken als de aard en omvang van nieuwe migratie en de consequenties daarvan voor de Nederlandse samenleving, de participatie van nieuwkomers in ons land en sociale stabiliteit (sociale spanningen, buitenlandse beïnvloeding, radicalisering, discriminatie en uitsluitingsmechanismen).

Zetten we voorgaande beschrijving uit de brief van de minister af tegen hoe KIS tot nu invulling heeft gegeven aan de kennisfunctie, dat valt allereerst op dat KIS in zijn programmering goed lijkt aan te sluiten op de door de minister genoemde thema's. KIS in zijn huidige opzet past echter nog niet goed in het toekomstbeeld van een flexibele kennismakelaar die weet wat er in de maatschappelijke netwerken speelt en met inschakeling van anderen snel tot goede kennisproducten kan komen. Daar waar flexibiliteit gaat over het kunnen reageren op vragen en behoeften, lijkt zich dit slecht te verhouden met het feit dat zo'n 80% van het jaarbudget al voor het begin van een jaar vast ligt in een groot aantal projecten op een viertal vaste thema's. De evaluatie roept ook niet het beeld op dat KIS al de flexibele kennismakelaar is die op alle terreinen voldoende sterke netwerken heeft om te weten wat er speelt. De vraag is ook of deze ambitie voor het hele brede terrein haalbaar is gegeven onder meer beperkingen in budget. Uit de gesprekken blijkt ook dat KIS vooral nog teveel zelf inzet op de productie van kennisproducten en instrumenten, en hierin te weinig verbindingen zoekt met anderen.

4.3.1 KIS al gezaghebbend instituut?

Aan het einde van de Kamerbrief van 30 oktober 2014 over de invulling van de transformatie van de kennisfunctie integratie spreekt de minister van Sociale Zaken de verwachting uit dat KIS snel zou kunnen uitgroeien tot een gezaghebbende kennisfunctie, met een innovatieve en verbindende werking in het veld. Het lijkt niet realistisch om te verwachten dat KIS dat in twee jaar, met de beschikbare middelen, heeft kunnen realiseren. Uit de verschillende gesprekken blijkt dan ook dat tot op het heden KIS door de meesten van haar stakeholders nog niet als breed gezaghebbend instituut wordt gezien. De redenen die hiervoor worden genoemd zijn divers maar kennen één rode draad: de partijen weten nog onvoldoende wat nu (precies) de unieke toegevoegde waarde van KIS is. Hier speelt volgens velen mee dat het VJI en Movisie pas twee jaar invulling geven aan KIS en dat gezaghebbendheid ook zal moeten groeien.

De stakeholders denken wel dat KIS aan gezag wint als zij vaker en explicieter stelling neemt of een eigen standpunt naar voren brengt (gebaseerd op kennis). KIS is hierin terughoudend, volgens bepaalde respondenten vooral ingegeven door het feit dat KIS zijn onafhankelijke rol als kennisplatform wil behouden. KIS lijkt principieel niet actief aan beleidsbeïnvloeding te willen doen, daar waar het toenmalige FORUM daarop wel actief was. Vrijwel alle respondenten geven hierbij aan de gedegen onderbouwing van de producten van KIS een enorme stap vooruit te vinden en zeker niet terug te willen naar de belangenbehartigende en sterk opiniërende rol van FORUM.

4.4 Beoordeling Berenschot

Uit de analyse blijkt dat KIS en de producten van KIS bij belangrijke gebruikersgroepen al een zekere bekendheid hebben. Dit is een belangrijk startpunt om effecten met nieuwe producten en instrumenten te bereiken. De bekendheid is echter niet onder alle beoogde gebruikersgroepen even groot, het bedrijfsleven blijft bijvoorbeeld achter, maar ook de diverse ministeries die actief zijn op het gebied van integratie en inclusie.

Wij denken dat het belangrijk is dat KIS investeert in zijn bekendheid. Hierbij is het volgens ons belangrijk voor KIS om duidelijk te krijgen hoe (met welke precieze woorden/thema's) de integratiediscussie op verschillende domeinen speelt. De bekendheid van KIS zal volgens ons verder verbeteren wanneer KIS een steviger eigen identiteit krijgt, en niet langer wordt neergezet als een programma van twee organisaties. Bij de start van KIS was dit verdedigbaar vanwege de bekendheid in het veld.

Ook is het belangrijk dat KIS blijft investeren in de bekendheid van de verschillende functies, met name de portaalfunctie. Deze functie blijkt weinig bekend, terwijl deze functie bij uitstek de mogelijkheid biedt om met inschakeling van anderen snel tot goede kennisproducten te komen.

Om effect te hebben met de eigen kennisproducten, is het belangrijk voor KIS dat het over stevige netwerken beschikt in de verschillende beleidsdomeinen waarop het integratieproblematiek speelt. Het huidige netwerk van KIS heeft hierop nog niet de juiste sterkte. Zoals al in hoofdstuk 3 uitgewerkt, heeft KIS zijn netwerken opgezet en uitgebouwd vanuit het eigen bestaande netwerk van het VJI en Movisie. Dit is een logische keuze, maar zorgt er echter wel voor dat de netwerken van KIS zich binnen de bestaande paden begeven en ontwikkelen. Berenschot deelt de perceptie van verschillende respondenten dat KIS sterk geworteld is in het sociaal domein, regio Amsterdam, en de grote steden. Een volgende stap voor KIS is het uitbreiden van die netwerken naar de minder voor de hand liggende domeinen, meer verspreid over het land en waar de netwerken van de organisaties van oudsher minder sterk zijn zoals bij het bedrijfsleven en migranten(zelf)organisaties. Samenwerking met andere partijen die al over zo'n (lokaal) netwerk beschikken, lijkt hierin wenselijk. Door van elkaars netwerk gebruik te maken, wordt er niet alleen nieuwe kennis ontwikkeld, maar kan deze ook makkelijker verspreid worden. Het valt niet te verwachten dat samenwerkingspartners dit gratis kunnen doen, dus als KIS voor samenwerking kiest, zal daar budget voor gereserveerd moeten worden.

Kijken we naar de door ons opgetekende waardering voor KIS en zijn publicaties/instrumenten, dan blijkt er in het veld dat er een grotere behoefte is aan de producten die voortkomen uit de praktijk- en implementatiefunctie dan aan die uit de onderzoeks- en analysefunctie. De waardering van KIS als kennisfunctie in het integratiedomein zal vergroten wanneer daar een accentverschuiving in zal plaatsvinden. KIS zal dan in de besteding van het budget keuzes moeten maken. Ook lijkt er een grote behoefte aan het breder beschikbaar maken van bestaande kennis, en dan vooral ook die van anderen. Het veld lijkt behoefte te hebben aan één vindplaats voor alle kennis rondom integratie en zien daar een uitgesproken rol voor KIS. KIS vervult deze rol nu niet, en heeft daar ook geen budget voor.

Wij zien tot slot ook dat KIS uit hoofde van haar onafhankelijke rol als kennisplatform terughoudend is in het expliciet stelling nemen of een eigen standpunt formuleren in de integratiediscussie. Dit lijkt logisch, er is bewust door het ministerie gekozen voor een onafhankelijke kennisfunctie. Aan actieve beleidsbeïnvloeding waarop toenmalige FORUM wel op instak, is geen behoefte. Daar staat tegenover dat KIS meer effecten zal bereiken wanneer het af en toe explicieter naar buiten treedt, zoals bijvoorbeeld wel gebeurd is bij het stagediscriminatieonderzoek. Met fact-/evidencebased argumentatie en verrassende inzichten en invalshoeken kan het (politieke/maatschappelijke) debat beïnvloed worden zonder de onafhankelijkheid te verliezen als kennispartij.

Deel B: Vooruitkijken naar toekomst KIS

5. B: Vooruitkijken

5.1 Inleiding

In Deel A van dit rapport is teruggekeken op de twee jaar dat het VJI en Movisie vorm hebben gegeven aan het Kennisplatform Integratie en Samenleving. De interviews en de validatiesessies zijn echter ook gebruikt om de respondenten/deelnemers te vragen hoe de kennisfunctie op het integratieterrein zich zou moeten ontwikkelen. De beelden die dit opleverde, beschrijven we in dit hoofdstuk.

5.2 Rol en gebruikers van kennis in het integratiedomein

Uit alle door ons uitgevoerde gesprekken en validatiesessies blijkt dat men zich nauw betrokken voelt bij het bereiken van een inclusieve samenleving. Kennis ziet men daarin nog steeds als een belangrijk interventie-instrument. De kennisbehoefte komt volgens betrokkenen wel steeds meer te liggen bij praktische kennis/instrumenten voor de uitvoering (wat werkt voor wie, en hoe pas ik het toe) om op niveau van wijken en individuele organisaties te werken aan een inclusieve samenleving en het voorkomen van radicalisering. Ook is het belangrijk dat wetenschappelijk onderzoek dat zich op deze onderwerpen richt, een praktische vertaling krijgt. Gezien voorgaande gaan sommige respondenten zelf zover dat zij het passender hadden gevonden dat KIS het Kennisplatform Inclusieve Samenleving zou hebben geheten. Men vindt namelijk dat integratie helemaal niet een vanzelfsprekend gegeven is. Het wordt niet als een neutrale term gezien. Het veronderstelt dat één groep (de nieuwkomers) integreert in de andere, maar de betrokken respondenten geloven daar dus niet in. Inclusie lijkt neutraler en positiever te vallen.

Het huidige veld van stakeholders bij een kennisfunctie in het integratiedomein is breder dan toen er door gemeenten en overige overheden nog een actief doelgroepenbeleid werd gevoerd om de integratie en emancipatie van Nederlanders met een migratieachtergrond te bevorderen. Het bereiken van een inclusieve en veilige samenleving beslaat een breed spectrum van beleidsterreinen, van veiligheid tot onderwijs, van werkbevordering tot het bevorderen van de leefbaarheid van wijken. Het niveau waarop de interventies veelal zullen moeten plaatsvinden, is het lokale/stedelijke niveau. Daar zullen dan ook steeds meer de adressanten van de kennisproducten zich bevinden. Belangrijk in dit verband is dat er over het afgelopen decennia een stevige afbouw heeft plaatsgevonden van regionale/stedelijke organisaties die zich bezig hielden met integratie, migratie en diversiteit.

5.3 Programmaontwikkeling

Thema's

Het VJI en Movisie hebben het KIS-programma opgehangen aan vier inhoudelijke thema's: nieuwe migratie, sociale stabiliteit, inclusie & toegankelijkheid en participatie. Zoals al eerder in dit rapport aangegeven worden deze thema's zo breed bevonden, dat elk onderwerp er eigenlijk wel onder te plaatsen is. Onze toekomstinventarisatie heeft dan ook niet direct een nieuw centraal thema opgeleverd. Wel zijn in de interviews aanscherpingen en nadere deelthema's/onderwerpen benoemd om de vier centrale thema's. Daarnaast is veelvuldig vermeld de noodzakelijke aandacht voor sociale cohesie. De aanvullingen en aanscherpingen hebben we hieronder zonder nadere beoordeling opgesomd:

- Meer nieuwe migratie (ook Oostblok)
- Overgang van vluchteling naar burger
- Meer inclusie dan integratie, meer diverse aspecten belichten (niet alleen radicalisering maar ook rechts extremisme)
- Tolerantie en acceptatie multiculturele samenleving door autochtone bevolking
- Armoede onder oudere migranten (65% leeft in armoede)
- Onderwijsachterstanden
- Rechts extremisme
- Effecten van uitspraken politici op migranten/inclusie.
- Inclusieve samenleving: hoe zorgen we dat iedereen zich gezien en gehoord voelt in Nederland
- Maatschappelijke begeleiding van vluchtelingen, zelfredzaamheid
- Preventie van maatschappelijke polarisatie
- Wet en regelgeving op het terrein van immigratie, integratiebeleid en nieuwe groeperingen.
- Meer naar oorzaken kijken van radicalisering, in plaats van naar de symptomen
- Effectiviteit van de vrijstelling van sollicitatieplicht voor vluchtelingen

Soort projecten

In Deel A is beschreven dat in de programmering van KIS over 2015 en 2016 het zwaartepunt lag bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van de gebruikersgroepen van KIS blijkt dat dit zou moeten verschuiven naar meer praktische en direct uitvoeringsgerichte projecten. De wetenschappelijke basis blijft volgens de betrokkenen belangrijk, maar de verhouding in de jaarprogrammering zou dus meer richting kennisimplementatie moeten verschuiven. In plaats van onderzoeksrapporten, ziet men meer het belang van producten als handreikingen, tools en trainingen en interventiegerichte bijeenkomsten.

De portaalfunctie van KIS zou een praktische rol kunnen vervullen om deze producten samen met het werkveld te ontwikkelen.

Hierboven hebben we op hoofdlijnen uiteengezet welk toekomstbeeld respondenten in de interviews en validatiesessies hebben neergezet over het soort projecten dat KIS zou moeten uitvoeren. Voor de volledigheid hebben we hieronder zonder nadere beoordeling ook de meer praktische suggesties opgenomen voor de toekomstige jaarprogrammering van KIS:

- Meer projecten richting uitvoering, minder naslagwerk, meer concrete handelingsperspectieven/praktische handvatten. Kennis over effectief gebleken aanpakken.
- Meer methodieken ontwikkelen om bepaalde vraagstukken te ontwikkelen. Systematieken die stedelijk uit zouden kunnen worden gerold.
- Kennis meer toegankelijk en praktisch toepasbaar maken, actief brengen van kennis naar de doelgroep door het ontwikkelen van leergangen.
- Meer praktisch, meer interactief, toegepast waarde toevoegen, interventie en actie.
- Transferpunt aan wetenschappelijke kennis. Tussenpositie tussen wetenschap en praktijk. Pragmatische advisering, waar je echt iets aan hebt in de uitvoering.
- Studieplein voor studenten, mensen opleiden, kennis verzamelen. Mentorschap, naast de universiteit. Community migratie-onderzoekstudenten om onderzoek te verzamelen.
- Good practices (van gemeenten) delen, bijvoorbeeld om de leefbaarheid van wijken te vergroten.

Brede kennisfunctie

De respondenten vinden ook dat KIS zich niet alleen op het verspreiden van de eigen kennis(producten) zou moeten richten. KIS zou het platform moeten worden waar bredere kennis op het gebied van integratie, diversiteit en sociale stabiliteit beschikbaar is. KIS dus als de centrale vindplaats voor kennis op het gebied van integratie. Hierbij ziet men de KIS-website als een platform waar gebruikers kennis kunnen halen én brengen, en bijvoorbeeld professionals hun best practices uit de lokale praktijk delen. Dit is ambitieus en behoort nu niet tot de subsidieopdracht van KIS. Het zou ook betekenen dat KIS meer zou moeten samenwerken met andere kennisorganisaties zoals het SCP en de SER, maar ook met kleinere (lokale) organisaties die specifieke kennis hebben. Ook een betere en bredere samenwerking met universiteiten zou hierbij van belang zijn, KIS als een soort transferpunt van wetenschappelijke kennis.

5.4 Programma-uitvoering

De interviews en de validatiesessies hebben ook een aantal directe suggesties opgeleverd voor het VJI en Movisie over hoe zij tot nu toe uitvoering geven aan KIS. Deze werken we hieronder kort uit.

Sterkere eigen identiteit KIS

In veel interviews is aangegeven dat men vindt dat KIS een onduidelijk identiteit heeft. Het is bijvoorbeeld niet altijd duidelijk of je te maken hebt met KIS, het VJI of Movisie. Ook weet men vaak niet precies waar KIS van en voor is, en hoe KIS zich verhoudt tot andere partijen in het integratiedomein. Men stelt dus dat KIS zou moeten werken aan een sterkere eigen identiteit en haar missie en programma duidelijker moet communiceren naar de gebruikersgroepen die het wil bedienen.

Uitbreiden en benutten eigen netwerk

De gebruikersgroepen van KIS voelen zich niet of te beperkt betrokken bij de programmering van KIS. Om tot een sterkere programmering te komen die aansluit op de (lokale) behoeften is het volgens hen wel belangrijk dat dit gebeurt. Hiervoor is het volgens de respondenten belangrijk dat KIS werkt aan verbreding van het eigen netwerk, ook op terreinen en onderwerpen waarop de uitvoerende organisaties minder eigen netwerk hebben. Het uitbouwen van het netwerk zou volgens betrokkenen ook aandacht moeten krijgen voor een betere verdeling over het land en minder randstadgericht. Richting wetenschap zou meer structurele verbinding gezocht moeten worden met (andere) universiteiten elders in het land, maar ook met lectoren in het hbo. Opbouw van een breder netwerk ziet men overigens als een eerste stap, maar KIS zou ook goed moeten uitwerken hoe zij haar netwerk op langere termijn structureel en effectief mee zou kunnen laten denken met haar programmering.

Meer verbinding zoeken met professionals

Een belangrijk kritiekpunt uit de gesprekken is dat het nog te veel blijft bij het produceren van publicaties en instrumenten, die vervolgens op de eigen website worden geplaatst. KIS zou met andere woorden meer tijd en energie moeten steken in het naar de professionals in het werkveld brengen van haar kennis en instrumenten. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door voor professionals vaker en op meer thema's vraaggestuurde kennisateliers/kenniskringen/kennisdeelbijeenkomsten te organiseren. Bijeenkomsten die enerzijds gericht zijn op kennisoverdracht, maar waarbij deze professionals KIS ook kennis kunnen komen brengen. Bijeenkomsten dus gericht op lokaal beweging creëren.

Deel C: Hoofdconclusies en aanbevelingen

6. C: Hoofdconclusies en aanbevelingen

In ons evaluatieonderzoek hebben we teruggekeken op hoe het VJI en Movisie vorm hebben gegeven aan het Kennisplatform Integratie en Samenleving. Dit hoofdstuk bevat onze overkoepelende conclusies en aanbevelingen.

6.1 Hoofdconclusies

De hoofdvraag voor de evaluatie was of KIS, gezien de vooraf gestelde doelstelling, de juiste dingen heeft gedaan en de juiste dingen goed gedaan. Deze tweedeling hebben we ook aangehouden bij het formuleren van onze hoofdconclusies.

Doet KIS de juiste dingen?

Het VJI en Movisie hebben op een complex terrein waarop ontwikkelingen zich snel en deels onvoorspelbaar voordoen, in twee jaar tijd op een substantiële manier vormgegeven aan een nieuwe kennisfunctie op het integratieterrein. Wat hierin opvalt:

- De niet nader gedefinieerde brede maatschappelijke opdracht die KIS heeft meegekregen, blijkt de uitvoerende organisaties in de praktijk de noodzakelijke ruimte te geven om met wel SMART geformuleerde jaarplannen flexibel in te kunnen spelen op de deelonderwerpen waaraan in het integratiedomein de grootste behoefte lijkt te bestaan.
- KIS heeft voor een breed publiek verschillende type producten ontwikkeld op de vier relevante thema's in het integratiedomein, en brengt daarin als lerende organisatie steeds meer focus aan.
- Door het flexibele budget voor de portaalfunctie was KIS in staat actuele vraagstukken die gedurende het jaar naar voren komen, meteen op te pakken. Het is wel belangrijk voor KIS om te werken aan de bredere bekendheid van deze portaalfunctie om zo actuele vraagstukken ook daadwerkelijk goed op te kunnen halen en aan te kunnen sluiten bij de behoefte van de verschillende gebruikers.
- Doordat KIS wordt vormgegeven door twee organisaties met elk een van oudsher verschillende expertise, is het in staat om een breed type aan projecten uit te voeren (onderzoekprojecten en meer praktijkprojecten gericht op implementatie). Dit heeft KIS de afgelopen jaren dan ook goed gedaan. De nadruk in de jaarprogrammering ligt echter wel zwaar op het doen van (wetenschappelijk) onderzoek, terwijl de behoefte van de beoogde gebruikersgroepen steeds meer komt te liggen bij het beschikbaar stellen van werkende instrumenten, effectieve interventies en toepassingen
- De invulling die de organisaties in afstemming met het Ministerie van SZW aan het KIS-programma hebben gegeven, voorziet niet in de behoefte onder haar gebruikersgroepen aan een partij die breed kennis van anderen ontsluit en praktische vertaling biedt aan het beschikbare wetenschappelijke onderzoek.

Doet KIS de dingen juist?

- Bij de tweede deelvraag, doet KIS de dingen juist, gaat het om de vraag of het VJI en Movisie op de juiste manier uitvoering geven aan KIS. Wij concluderen dat, binnen de financiële randvoorwaarden en het feit dat het programma nu pas twee jaar operationeel is, dit het geval is. KIS geeft op een systematische manier invulling aan zijn meerjarenplan en de nadere jaarplannen. De activiteiten die KIS in de werkplannen beoogt uit te voeren in het komende jaar worden één op één uitgevoerd. Wanneer er sprake is van afwijking van de werkplannen is hiervoor een goede reden, wordt dit afgestemd met SZW en vervolgens gedocumenteerd in de verantwoordingsdocumenten.
- Een belangrijke constatering met betrekking tot de uitvoering van het programma is dat er sprake is van een lerende organisatie. Er is een sterke ambitie om het programma steeds beter vorm te geven en uit te voeren. Dit blijkt onder ander uit de steeds sterkere focus in jaarprogrammering, de evolutie in de vijf functies van het programma met de tijd en een steeds betere samenwerking tussen de twee organisaties, waardoor de meerwaarde van de combinatie van organisaties steeds beter uit de verf komt. Maar ook uit de betere werkafspraken met SZW en de aanscherping in de werkwijzen van de verschillende functies.

Wat verder opvalt bij uitvoering van het programma:

- KIS bewaakt met succes een onafhankelijke positie als kennisplatform ondanks de relatie tot gevoelige maatschappelijke vraagstukken en beleid. De vraag is wel of KIS hierin niet te terughoudend is, met fact/evidencebased argumentatie kan het (politieke/maatschappelijke) debat beïnvloed worden zonder de onafhankelijkheid te verliezen als kennispartij. Met andere woorden, KIS moet onafhankelijk zijn, maar zou in het publieke debat wel vaker zelf een standpunt kunnen innemen op basis van evidencebased onderzoek.
- Wat de vorm betreft zijn de rapporten van KIS niet voor iedereen aantrekkelijk/of sluiten niet altijd optimaal aan bij de doelgroepen. Onderzoeksrapporten worden vaak als overzichtelijk, handig, informatief en goed leesbaar betiteld, maar soms is meer diepgang gewenst en mogen conclusies zorgvuldiger worden getrokken.
- De netwerken die KIS heeft, zijn hoofdzakelijk opgebouwd uit de netwerken die het VJI en Movisie al had. Voor de uitvoering van kennisfunctie zijn bredere en sterkere netwerken nodig, ook in domeinen waarin de organisaties van oudsher geen of nog niet een goed netwerk hebben.
- KIS stelt zichzelf duidelijke communicatiedoelen en heeft deze de afgelopen jaren ook gerealiseerd. Er is aparte formatie ingezet om dit te bewerkstelligen. De vraag is of KIS zichzelf niet ambitieuzere communicatiedoelen moet stellen, de huidige communicatiedoelen zijn uitsluitend gericht op het bereiken van communicatie-output (aantal websitebezoeken et cetera). KIS zou zich echter ook communicatie-effecten ten doen kunnen stellen, dus doelen over wat KIS wil bereiken met de communicatiestrategie. Doelen geformuleerd in termen van beïnvloeding van debat, opinie of gedrag.

- Het VJI en Movisie kiezen er nog steeds bewust voor om in communicatie naar buiten KIS neer te zetten als een programma van de beide organisaties. Op communicatiemateriaal staat bijvoorbeeld niet alleen het logo van KIS, maar ook dat van het VJI en Movisie. Dit levert in de praktijk een diffuse situatie op.
- De rolverdeling tussen het Ministerie van SZW en de uitvoerende organisaties van KIS is nog niet geheel uitgekristalliseerd. Er moet duidelijkheid komen over hoe breed de opdracht van KIS is en hoe onafhankelijk KIS kan opereren bij het openbaar maken van publicaties. Belangrijk is om hier te vermelden dat er tussentijds nieuwe onderlinge werkafspraken zijn gemaakt die tot verbetering (lijken te) leiden.
- Binnen het Ministerie van SZW is het belangrijk de interne betrokkenheid bij het ontwikkelen van de jaarprogramma's van KIS beter en helderder te organiseren. Nu waren beleidsmedewerkers soms verrast door projecten waarmee KIS bezig is. Verder is belangrijk om intern duidelijk te hebben dat het bij de relatie tussen KIS en het departement gaat om een subsidierelatie, en niet om een opdrachtgever-opdrachtnemersrelatie. KIS is met andere woorden geen organisatie waar opdrachten belegd kunnen worden vanuit SZW. Ook hier lijken de tussentijds gemaakte nieuwe werkafspraken tot verbetering te leiden.

6.2 C: Aanbevelingen

Op basis van ons onderzoek hebben wij tien aanbevelingen geformuleerd. De meeste aanbevelingen hebben betrekking op de programmering en de uitvoering van KIS in de praktijk, en zijn dus in eerste instantie gericht aan de twee uitvoerende organisaties. Aanbeveling 2 is wel direct gericht aan het Ministerie van SZW. Onze aanbevelingen zijn:

1. Vergroot de bekendheid van KIS en versterk de eigen identiteit KIS (onafhankelijk én invloedrijk). Hiervoor is in ieder geval nodig dat de uitvoerende organisaties stoppen met KIS neer te zetten als slechts een gezamenlijk programma. Ambitieuze communicatiedoelen zullen bijdragen aan een grotere bekendheid van KIS. Te overwegen valt ook om KIS als onafhankelijk instituut neer te zetten met eigen ambitieuze communicatiedoelen om zo bekendheid en gezag te vergroten. Het gaat hierbij vooral om eigenstandige positionering, onafhankelijk van beide moederinstututen, waarbij uiteraard slim delen van reeds beschikbare kennis en faciliteiten zinnig en nodig blijft.
2. Blijf vanuit het Ministerie van SZW waken voor de onafhankelijkheid van KIS en blijf ook vasthouden aan een duidelijke rolverdeling tussen SZW en KIS (geen opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie, KIS bedient niet alleen SZW met kennis, maar is er voor het gehele veld). Belangrijk is te vermelden dat in relatie tot voorgaande punten er intern binnen het departement en in samenwerking met KIS al belangrijke stappen zijn gezet.
3. Zorg dat KIS ook aangehaakt raakt bij (op het netvlies komt van) andere ministeries dan het Ministerie van SZW. Het belang van een inclusieve samenleving is domeinoverstijgend. Praktisch zou het al helpen als er periodiek afstemming plaatsvindt met andere ministeries, bijvoorbeeld OCW, VWS, BZK, V&J.

4. Bij het ontwikkelen van de jaarprogrammering zou intensiever en nadrukkelijker afstemming moeten plaatsvinden met alle gebruikersgroepen. Om dit te bewerkstelligen is het belangrijk dat KIS zijn netwerk uitbreidt, versterkt en structureel benut. Dit zou dan ook moeten gebeuren in de domeinen waar de organisaties nog niet (echt) een eigen netwerk hebben.

Bij het structureel benutten van het eigen (op termijn uitgebreide) netwerk zou KIS kunnen denken aan het instellen van permanente denktanks met (meerdere) afgevaardigden vanuit de verschillende gebruikersgroepen. Voor de gebruikersgroep gemeenten zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan de top-10-gemeenten met een hoge etnisch gevarieerde bevolkingssamenstelling en goed verspreid over het hele land.

Het eigen netwerk wordt ook groter door in de uitvoering van projecten op te trekken met (uitvoerings)partijen met andere sterke netwerken (bijvoorbeeld in het bedrijfsleven). KIS doet dit al incidenteel, maar het is belangrijk om dit te intensiveren.

5. Leg het perspectief in de jaarprogrammering meer bij de hele samenleving (sociale cohesie) en borg dit op het niveau van een vijfde thema. Verander verder de verhouding in het soort projecten dat KIS uitvoert: minder onderzoek en meer praktijk- en implementatiegerichte projecten. Het punt rondom het thema sociale cohesie is inmiddels onderkend en is ook geagendeerd bij de reeds ingezette voorbereiding van de KIS-programmering voor 2018.
6. Vergroot de bekendheid van de portaalfunctie, deze functie biedt KIS namelijk bij uitstek de mogelijkheid om samen met de eindgebruikers de juiste kennis te ontwikkelen.
7. Investeer meer in het naar de professionals in het werkveld toebrengen van opgedane kennis en ontwikkelde instrumenten. Bijvoorbeeld door voor professionals vraaggestuurde kennisateliers/kenniskringen/kennisdeelbijeenkomsten te organiseren.
8. Zorg voor een structurele verbinding met (andere) universiteiten elders in het land, maar ook met lectoren vanuit het hbo. Vanuit de wetenschap wordt ook de behoefte gevoeld aan een praktische vertaling van de wetenschappelijke kennis die zij ontwikkelen.
9. Overweeg manieren om invulling te geven aan de behoefte in het veld aan een plek/instituut waar alle wetenschappelijke en praktische kennis op het terrein van integratie te vinden is. Dit zou betekenen dat KIS zich ook inzet voor het verspreiden van kennis van anderen. Het lijkt ons overigens niet reëel dat deze brede functie uitgevoerd kan worden binnen het huidige subsidiebudget. Keuze voor deze functie zou dan ook betekenen dat bij de besteding van het huidige subsidiebudget er andere keuzes gemaakt zullen moeten worden.

KIS zou op regionaal/stedelijk/lokaal niveau een unieke toegevoegde waarde kunnen vervullen. Er heeft zich namelijk de afgelopen jaren een stevige afbouw voorgedaan van regionale/stedelijke organisaties die zich bezig hielden met integratie, migratie en diversiteit. Het gat dat daardoor is ontstaan is lokaal voelbaar, KIS zou dit deels kunnen opvullen. Daarvoor zou KIS samenwerking kunnen zoeken met (overgebleven) partijen die vaak diep geworteld zijn in de lokale samenleving.

Het voordeel van KIS is dat hierdoor er voor haar programmering een sterke verbinding ontstaat met sleutelfiguren in de stedelijke netwerken in de breedte van de thematiek van KIS. De samenwerking met lokale partijen zou overigens een evenredige relatie moeten zijn, waarbij KIS budget zou moeten vrijspelen.

Leren van anderen

We zijn voor wat betreft de evaluatie van KIS ook nagegaan wat er te leren valt van kennisplatformfuncties op andere beleidsthema's. Een belangrijke kanttekening daarbij is dat KIS qua breedte en gevoeligheid in de thematiek niet echt een gelijke heeft. Toch valt er volgens ons wel wat te leren van andere platformfuncties. De leerpunten hebben we opgehangen aan drie van onze aanbevelingen. De stichting CINOP is een bruikbaar voorbeeld van een bestaande commerciële organisatie dat het lukt om een aantal aparte, meerjarige (overheids)programma's te verzorgen met een duidelijke eigen programma-identiteit, maar zonder een (al te) directe link met/naar de uitvoerende partij. Dit sluit dus aan bij onze eerste aanbeveling. Een goed voorbeeld hiervan is het Nationaal Kenniscentrum EVC dat ten doel heeft de erkenning van verworven competenties (EVC) in Nederland bekender te maken, het gebruik ervan stimuleren en EVC kwalitatief op een hoger niveau brengen. In relatie tot de vierde aanbeveling, versterk en verbreed het eigen netwerk en benut deze structureel, is de Boekmanstichting een bruikbaar voorbeeld voor KIS. De Boekmanstichting is het onafhankelijke kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid in Nederland. Zij verzamelt, analyseert en verspreidt data en informatie over de cultuursector en stimuleert en faciliteert het gefundeerde cultuurdebat. Belangrijk hierin is dat de Boekmanstichting een groot kennisnetwerk heeft dat zij goed weet te benutten in de uitvoering van haar functies. Zo laat de stichting onderzoek vaak door het eigen netwerk uitvoeren. De vele bezuinigingen in de sector hebben de stichting ook geraakt, waardoor ze in de toekomst nog sterker wil inzetten op het benutten van en samen optrekken met haar netwerk. Tot slot is volgens ons de Stichting Lezen & Schrijven in relatie tot de aanbevelingen 5 en 7 interessant. Deze stichting verzamelt en deelt kennis om laaggeletterdheid onderwerp van gesprek te maken bij publiek en politiek en ondersteunt in het hele land honderden gemeenten, instellingen, bedrijven, docenten en vrijwilligers bij het organiseren van scholing. De stichting doet dit laatste door samen met een aantal landelijke kennispartners praktische lesmaterialen en instrumenten te ontwikkelen en zeer prominent via haar website aan te bieden.

Deel D: Beantwoording onderzoeksvragen

7. D: Beantwoording onderzoeksvragen

In dit slothoofdstuk beantwoorden wij de 28 onderzoeksvragen die het Ministerie van SZW ons voor deze evaluatieopdracht heeft meegegeven. Dit doen we op basis van de onderzoeksbevindingen die al elders in dit rapport zijn beschreven. Wij zullen daarom de verschillende onderzoeksvragen kort beantwoorden, met waar nodig een verwijzing naar de vindplaats van nadere informatie elders in het rapport.

7.1 Onderzoeksvragen Deel A

Doelen

- 1. Op welke manier sluit het meerjarenprogramma 'Pluriform en stabiel' van KIS aan bij de maatschappelijke opdracht die ze vanuit het Ministerie van SZW meegekregen heeft? In hoeverre sluiten de jaarplannen 2015, 2016 en 2017 aan op het meerjarenprogramma? Wat vinden stakeholders van KIS hiervan?**

Het VJI en Movisie hebben de maatschappelijke opdracht vertaald in het meerjarenplan door invulling te geven aan vijf functies en vier inhoudelijke thema's met elk drie centrale vraagstukken. De jaarplannen worden opgesteld aan de hand van de vijf functies, de activiteiten in de onderzoeks- en analysefunctie en praktijk- en implementatiefunctie worden ingericht aan de hand van de vier thema's. De maatschappelijke opdracht heeft geen directe invloed op de invulling van het meerjarenplan en de driewerkplannen. Stakeholders vinden dat KIS de juiste thema's heeft gekozen.

Zie verder paragraaf 2.2 van dit rapport.

- 2. Hoe heeft KIS het bereiken van haar maatschappelijke opdracht meetbaar willen maken? Bevat het meerjarenprogramma 'Pluriform en stabiel' hiertoe SMART doelstellingen?**

KIS heeft de maatschappelijke opdracht niet geprobeerd meetbaar te maken door de opdracht te vertalen in SMART doelstellingen. Het meerjarenprogramma bevat wel een aantal centrale vraagstukken die concreet zijn geformuleerd, maar niet SMART. De centrale vraagstukken uit het meerjarenprogramma worden genoemd in het werkplan 2015, waarbij ze richting geven aan de keuze van projecten, maar worden niet beantwoord in de verantwoordingsdocumenten van 2015 en 2016. Op werkplanniveau worden wel SMART doelstellingen geformuleerd per functie en per thema, hierover wordt vervolgens in de verantwoordingsdocumenten zorgvuldig teruggekoppeld.

Zie verder paragraaf 2.2 van dit rapport.

3. Welke concrete doelen heeft KIS zich gesteld in haar meerjarenplan? Zijn deze SMART geformuleerd?

In het meerjarenprogramma worden de verschillende functies beschreven die het VJI en Movisie willen gaan uitvoeren als onderdeel van het programma, hier worden geen SMART doelstellingen aan verbonden. Per inhoudelijk thema worden wel drie centrale vraagstukken beschreven en de opbrengsten die KIS beoogt te realiseren per centraal vraagstuk. Deze opbrengsten zijn concreet, maar niet SMART geformuleerd. Opbrengsten worden kwalitatief beschreven.

Zie verder paragraaf 2.2 van dit rapport.

4. Op welke wijze betreft KIS stakeholders bij totstandkoming van het programma en de uitvoering ervan, hoe oordelen de stakeholders hierover?

KIS betreft stakeholders bij de totstandkoming van het programma door middel van de portaalfunctie en actieve werkvormen zoals het organiseren van thema-ateliers (kennisateliers) en diverse andere vormen van actieve benadering (zoals face-to-face contact met stakeholders). Stakeholders oordelen hier wisselend over, een aantal gemeenten en maatschappelijke organisaties zijn van mening dat ze goed betrokken worden bij de programmering, bij andere doelgroepen zoals het bedrijfsleven of migranten(zelf)organisaties is hier minder sprake van.

Zie verder paragraaf 2.3 van dit rapport.

Input

5. Hoeveel subsidie is tot nu toe verstrekt aan KIS? En welke eisen worden daaraan gesteld door de subsidiegever? Welke rol speelt beschikbaarheid in het vormgeven van de kennisfunctie? Hoe oordelen stakeholders daarover?

In totaal is er sinds 2014 € 7.630 k gecommiteerd vanuit SZW (zie tabel 3.1 in hoofdstuk 3 van dit rapport). De subsidie wordt versterkt onder voorwaarde dat ieder jaar een activiteitenverslag en een financieel verslag wordt ingediend, volgens het subsidieprotocol van SZW. Daarnaast worden aanvullende voorwaarden gesteld zoals het schriftelijk melden/toestemming vragen voor afwijkingen in het projectplan. De omvang van het budget is door de uitvoerende organisaties niet als beletsel benoemd voor de programma-uitvoering. Stakeholders hebben deze vraag niet kunnen beantwoorden.

Zie verder paragraaf 2.5 van dit rapport.

6. Hoe is de verhouding tussen de subsidieverlener (SZW) en subsidieontvanger (VJI en Movisie) te omschrijven, welke zaken lopen daarbij goed en op welke onderdelen is verbetering mogelijk?

Het Ministerie van SZW en de twee uitvoerende organisaties van KIS staan in een subsidieverhouding tot elkaar. Er is dus geen sprake van direct opdrachtgeverschap, al lijkt dit bij medewerkers van SZW niet altijd duidelijk. Soms is er druk geweest om niet geprogrammeerde onderzoeken door KIS te laten uitvoeren en zijn er discussies geweest ten tijde van het publiceren van rapporten door KIS.

Een belangrijke constatering met betrekking tot de coördinatie vanuit het Ministerie van SZW is dat haar medewerkers beter op de hoogte moeten zijn van het type relatie dat het departement met KIS heeft. Aan de ene kant is het belangrijk dat betrokken beleidsmedewerkers van SZW als gebruiker van kennis van KIS goed op de hoogte zijn van de inhoud van de werkplannen en rapporten, maar aan de andere kant is het belangrijk dat het ministerie een zichtbare onafhankelijkheid van KIS borgt. Dat betekent voor SZW een zekere mate van loslaten. Dankzij de nieuwe werkafspraken is de samenwerking verbeterd, toch kan de balans in bovenstaande tegenstelling in de toekomst nog meer verbeteren.

Zie verder paragraaf 2.4 van dit rapport.

Throughput

7. Hoe zijn de 6 functies van KIS die in het meerjarenprogramma genoemd worden, vormgeven? Welke ontwikkeling heeft zich daarin voorgedaan tussen 2015 en 2017?

Naast de coördinatie van het programma worden er vijf functies beschreven in het meerjarenprogramma: (1) onderzoeks- en analysefunctie, (2) portaalfunctie, (3) signalerings- en agenderingsfunctie, (4) praktijk- en implementatiefunctie en (5) publieksfunctie. In 2016 is de publieksfunctie ondergebracht bij de signalerings- en agenderingsfunctie. De titels van de functies evalueren.

Zie verder paragraaf 3.3 van dit rapport.

8. Hoe is de verhouding tussen de twee samenwerkende partners binnen KIS (VJI en Movisie) te omschrijven, welke zaken lopen daarbij goed en op welke onderdelen is verbetering mogelijk?

De twee uitvoerende organisaties hadden voordat zij met de uitvoering van het KIS-programma begonnen slechts op beperkte schaal met elkaar samengewerkt. Voor de uitvoering van KIS hebben beide partijen dan ook in de praktijk moeten leren samenwerken. In het eerste jaar was er een duidelijke scheiding zichtbaar in welke organisatie welke activiteiten (en functies) uitvoerde. Vanaf het tweede en derde jaar trekken organisaties steeds vaker samen op in projectteams.

Zie verder paragraaf 3.2 van dit rapport.

9. Hoe functioneert het samenspel tussen ESS en KIS? Wat kan hierin verbeterd worden?

Er bestaat overlap tussen KIS en ESS op het gebied van kennisontwikkeling met name rondom het thema sociale stabiliteit. In de voorkomende gevallen heeft er overleg plaatsgevonden en is overeenstemming bereikt over wie wat doet. De evaluatie heeft hierin geen verbeterpunten opgeleverd.

Zie verder paragraaf 3.2 van dit rapport.

10. In hoeverre heeft KIS de door haar beoogde activiteiten (meerjarenprogramma, jaarplannen) ook daadwerkelijk uitgevoerd? Wat is niet gelukt en waarom?

Alle activiteiten die in de werkplannen gepland waren heeft KIS uitgevoerd (soms in iets gewijzigde vorm). Bij de onderzoeks- en analysefunctie, en de praktijk- en implementatiefunctie zijn niet altijd de toegezegde resultaten behaald: in 2015 zijn in 13 van de 29 (45%) gevallen de toegezegde resultaten volledig behaald. In 16 van de 29 (55%) gevallen worden afwijkingen gerapporteerd. In 2016 zijn in 10 van de 28 (36%) gevallen toegezegde resultaten behaald zonder afwijkingen, in 18 van de 28 (64%) gevallen was er sprake van afwijking. Soms zijn de toegezegde resultaten niet gehéél gehaald, of is de scope tussentijds verlegd. Ook kwam het voor dat onvoorziene gebeurtenissen effect hadden op de planning. In een enkel geval zijn méér opbrengsten gerealiseerd dan voorzien was.

Zie verder paragraaf 3.2 van dit rapport.

Output

11. In hoeverre is KIS er in geslaagd om nieuwe ontwikkelingen in een vroeg stadium te signaleren en te agenderen, en in hoeverre sluiten de rapporten en andere activiteiten van KIS aan op de actualiteit?

KIS slaagt er in nieuwe ontwikkelingen te signaleren en vervolgens met projecten of publicaties aan te sluiten op deze actualiteit. De mate waarin KIS echt invulling heeft kunnen geven aan de door haar benoemde agenderingsfunctie is tot nu toe beperkt gebleken. Het enige onderzoek dat echt agendazettend is geweest, is het onderzoek naar stagediscriminatie.

Zie verder de paragrafen 3.3, 4.2.2 en 4.2.5 van dit rapport.

12. In hoeverre is KIS erin geslaagd om te voorzien in de behoefte aan kennis over integratie-, migratie- en diversiteitsvraagstukken van de beoogde stakeholders (partijen als overheden, sectororganisaties, maatschappelijke organisaties en professionals)?

In de programmering van KIS over 2015 en 2016 lag het zwaartepunt bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek op vier brede en daarmee allesomvattende thema's. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van de gebruikersgroepen van KIS blijkt dat dit niet voldoende aansluit op de behoefte in het veld, het zwaartepunt in de KIS-programmering zou meer moeten liggen bij praktische en direct uitvoeringsgerichte projecten.

Zie verder paragraaf 4.2.4 en 5.3 van dit rapport.

13. In hoeverre zijn de centrale vraagstukken uit het meerjarenprogramma en werkprogramma's beantwoord?

De centrale vraagstukken uit het meerjarenprogramma hebben invulling gegeven aan de onderzoeks- en analysefunctie en de praktijk- en implementatiefunctie in het werkplan 2015. In de werkplannen van de jaren daarna wordt voortgebouwd op voorafgaande jaren. In de verantwoordingsdocumenten hebben we geen beantwoording gevonden van de centrale vraagstukken.

Zie verder paragraaf 2.2 van dit rapport.

Outcome

14. In hoeverre heeft KIS kunnen voldoen aan de vooraf gestelde doelstelling?

In de stukken vanuit SZW in relatie tot KIS, waaronder de subsidieverordening, is geen definitie opgenomen van 'de kwaliteit van de Nederlandse samenleving', laat staan hoe veranderingen hierin gemeten kunnen worden. Ook hebben het VJI en Movisie de meegekregen opdracht niet meetbaar gemaakt door deze bijvoorbeeld te vertalen in een SMART doelstelling. We hebben dan ook niet kunnen vaststellen in hoeverre KIS al bijdraagt aan haar maatschappelijke opdracht.

Zie verder paragraaf 5.3 van dit rapport.

15. In hoeverre geniet KIS bekendheid onder de relevante stakeholders?

KIS is bekend bij een ruime meerderheid van haar gebruikersgroepen. De bekendheid is het grootst bij de door ons gesproken gemeenten en maatschappelijke organisaties en het laagst bij de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. De organisaties kiezen ervoor in de communicatie naar buiten KIS als programma van de beide organisaties neer te zetten, wat in praktijk niet bijdraagt aan de naamsbekendheid van KIS en de duidelijkheid van de eigen identiteit van het kennisplatform.

Zie verder paragraaf 4.2.1 van dit rapport.

16. Hoe waarden deze stakeholders KIS en de verschillende functies (en producten) ervan, in hoeverre biedt KIS hen toegevoegde waarde en concrete handelingsperspectieven?

In paragraaf 3.3 van dit rapport wordt toegelicht hoe de verschillende stakeholders oordelen over de functies van KIS (met bijbehorende producten). Op algemeen niveau (KIS als kennisfunctie in het integratiedomein) beschouwen stakeholders de combinatie van een organisatie dat sterk is in wetenschappelijk onderzoek en een organisatie dat zich van oudsher meer toelegt op direct toepasbaar praktijkonderzoek als waardevol. Ook waarden stakeholders dat KIS niet één soort product levert, maar juist een hoog aantal verschillende publicaties en instrumenten om verschillende doelgroepen te bedienen. Wel blijkt dat stakeholders de door KIS gekozen verhouding tussen de onderzoeks- en analysefunctie en de praktijk- en implementatiefunctie op dit moment niet optimaal vinden, waarbij het zwaartepunt meer mag komen te liggen op de praktijk- en implementatiefunctie.

Zie verder paragraaf 3.3 en 4.2.4 van dit rapport.

17. Hoe worden de producten van het Kennisplatform gewaardeerd in het 'veld' en wetenschap?

Hoe de producten van de onderzoeks- en analysefunctie worden beoordeeld hangt sterk samen met de doelgroep: gemeenten, maatschappelijke organisaties en migrantenorganisaties zijn over het algemeen positief over de kwaliteit, waarbij de wetenschappelijke organisaties en de beleidsmedewerkers van het Ministerie SZW zelf over het algemeen kritischer zijn. Producten die onder de praktijk- en implementatiefunctie vallen worden over het algemeen positief beoordeeld.

Zie verder paragraaf 3.3 van dit rapport.

18. In hoeverre kan KIS als een gezaghebbend instituut worden gezien?

Het lijkt niet realistisch om te verwachten dat KIS in twee jaar, en met de beschikbare middelen, zich al als gezaghebbend instituut heeft kunnen ontwikkelen. Uit de verschillende gesprekken blijkt dan ook dat tot op het heden KIS door de meesten van haar stakeholders nog niet als breed gezaghebbend instituut wordt gezien.

Zie verder paragraaf 4.3.1 van dit rapport.

19. In hoeverre heeft het kennisplatform bijgedragen aan innovatie in beleid en kennisontwikkeling?

Rondom stagediscriminatie heeft het rapport van KIS tot beleidsaandacht en -aanpassingen geleid, overige innovaties in beleid en kennisontwikkeling hebben wij niet kunnen vaststellen. Hier speelt zeker mee dat de twee organisaties KIS pas twee jaar vormgeven.

Zie verder paragraaf 4.2.5 en 3.1 van dit rapport.

20. In hoeverre weten de verschillende stakeholders KIS te vinden en te benutten voor beantwoording van kennisvragen en/of evidencebased onderbouwen van beleid? Welke rol spelen de portaalfunctie en de website hierin?

KIS ziet in de portaalfunctie bij uitstek de manier om stakeholders te betrekken bij de kennis die zij levert en de projecten die ze uitvoert. Het aantal portaalvragen is in 2016 met 37% gegroeid, stakeholders weten KIS steeds beter te bereiken voor hun vragen. Toch zijn nog veel stakeholders onbekend met deze functie en de verschillende type vragen die beantwoord zouden kunnen worden. Wel reageerden gesprekspartners positief wanneer ze hoorden over het bestaan van deze functie. Het aantal bezoekers van de website, abonnees op de nieuwsbrief en volgers op social media groeit ieder jaar. Stakeholders zijn positief over de nieuwsbrief, deze bevat actuele thema's en nodigt uit om door te klikken.

Zie verder paragraaf 3.3.3 en 3.5 van dit rapport.

21. Doet KIS de juiste dingen (programmaontwikkeling)?

Op hoofdlijnen beantwoorden we deze vraag positief, er zijn echter nog wel duidelijke verbeterpunten aan te wijzen voor de uitvoerende organisatie. Zie het eerste deel van onze hoofdconclusies in paragraaf 6.1 van dit rapport.

Impact

22. Hoe kan de maatschappelijke impact van de werkzaamheden van KIS omschreven worden?

De vraag of KIS al *blijvende veranderingen* in handelen of denken van anderen heeft bewerkstelligd, valt niet vast te stellen. Hierbij speelt het zeker een rol dat de maatschappelijke opdracht die KIS heeft meegekregen, nooit meetbaar is geformuleerd.

Wat wel gesteld kan worden is dat de manier waarop de twee organisaties de kennisfunctie hebben opgezet en tot nu toe hebben uitgevoerd, nog niet voldoet aan het toekomstbeeld van de kennisfunctie op integratieterrein dat de minister van Sociale Zaken schetste in zijn brief aan de Tweede Kamer van 6 juni 2014. Ook ziet het veld KIS nog niet als gezaghebbend instituut. De vraag bij beide constatering is of het reëel is, om deze impact al naar twee jaar te verwachten.

Zie verder paragraaf 4.3 van dit rapport.

23. In hoeverre kan op basis van antwoord op vraag 22 gesteld worden dat KIS (al) haar meegekregen maatschappelijke opdracht vervult? Wat gaat goed, wat kan beter?

Zie antwoord op vraag 22.

7.2 Onderzoeksvragen Deel B

24. Wat zou de rol/functie van kennis moeten zijn in het integratiedomein? Aan welke kennisproducten/informatie hebben de verschillende stakeholders behoefte en hoe zouden deze binnen het integratiedomein beschikbaar moeten komen?

De kennisbehoefte komt steeds meer te liggen bij praktische kennis/instrumenten voor de uitvoering (wat werkt voor wie, en hoe pas ik het toe) om op niveau van wijken en individuele organisaties te werken aan een inclusieve samenleving en het voorkomen van radicalisering. Ook is het belangrijk dat wetenschappelijk onderzoek dat zich op deze onderwerpen richt, een praktische vertaling krijgt.

Zie verder paragraaf 5.2 van dit rapport.

25. Voor welke thema's zou KIS in de toekomst meer of juist minder aandacht moeten hebben dan de afgelopen twee jaar het geval is geweest?

Het VJI en Movisie hebben het KIS-programma opgehangen aan vier inhoudelijke thema's: nieuwe migratie, sociale stabiliteit, inclusie & toegankelijkheid en participatie. Zoals eerder in dit rapport aangegeven worden deze thema's zo breed bevonden, dat elk onderwerp er eigenlijk wel onder te plaatsen is. Onze toekomstinventarisatie heeft dan ook geen nieuw centraal thema opgeleverd. Wel zijn in de interviews aanscherpingen en nadere deelthema's/onderwerpen benoemd. Deze zijn opgenomen in de tekst van paragraaf 5.3.

Zie verder paragraaf 5.3 van dit rapport.

26. Hoe ziet het veld van stakeholders er momenteel uit, welke partijen zou het kennisplatform idealiter moeten bedienen, en wat zijn hun wensen en behoeften voor de periode na 2017, betreffende zowel de functies van het kennisplatform als de inhoudelijke focus?

KIS identificeert de volgende stakeholders/gebruikersgroepen: beleidsmakers bij gemeenten en andere overheidsinstellingen, politici, professionals werkzaam bij maatschappelijke organisaties, migrantenorganisaties en het bedrijfsleven. Het bereiken van een inclusieve en veilige samenleving beslaat een breder spectrum van beleidsterreinen, van veiligheid tot onderwijs, van werkbevordering tot het bevorderen van de leefbaarheid van wijken. Steeds meer adressanten van de kennisproducten zullen zich bevinden op het lokale/stedelijke niveau. De wensen en behoeften van de stakeholders voor de periode na 2017 wordt weergegeven in paragraaf 5.3.

Zie verder paragraaf 5.2 en 5.3 van dit rapport

27. Hoe zouden de stakeholders betrokken kunnen/en of willen worden bij de eventuele toekomstige programmering van het Kennisplatform, en welke typen van verbinding tussen het kennisplatform en het veld kan een meerwaarde hebben?

KIS werkt aan verbreding van het eigen netwerk, maar zou zich daarbij ook moeten richten op de voor de organisaties onbekendere domeinen zoals het bedrijfsleven, maar ook het veiligheidsdomein. Richting wetenschap zou er meer structurele verbinding gezocht moeten worden met (andere) universiteiten elders in het land, maar ook met lectoren in het hbo. Bij het structureel benutten van het eigen (op termijn uitgebreide) netwerk zou KIS kunnen denken aan het instellen van permanente denktanks met (meerdere) afgevaardigden vanuit de verschillende gebruikersgroepen. Voor de gebruikersgroep gemeenten zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan de top 10 gemeenten met een hoge etnisch gevarieerde bevolkingssamenstelling en goed verspreid over het hele land.

Zie verder paragraaf 5.4 van dit rapport.

28. Hoe verhoudt de kennisplatformfunctie op het terrein van integratie zich tot de platformfuncties op andere beleidsthema's? Wat valt hier van te leren voor wat betreft de te evalueren kennisfunctie?

We zijn voor wat betreft de evaluatie van KIS ook nagegaan wat er te leren valt van kennisplatformfuncties op andere beleidsthema's, deze input wordt weergegeven in het kader aan het eind van paragraaf 6.3.

Zie verder paragraaf 6.3 van dit rapport.

8. Bijlagen

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten

Nr.	Aangeleverd door KIS
0	170407 Verantwoording Werkplan 2016 KIS
1	140917 Werkplan 2014 voorbereiding programma Pluriform en Stabiel
2	141114 meerjarenprogramma KIS DEF
3	141216_Werkplan 2015 KIS bij subsidieverzoek.def
4	151127 Werkplan KIS 2016
5	160225 Verantwoording Werkplan 2015 KIS_totaal
6	161129 Werkplan KIS 2017_LK (1)
7	170203 Output 2015 - overzicht persresultaten
8	170203 Output 2015 - overzicht communicatiemiddelen
9	170203 Verantwoording Pluriform en Stabiel 2014
10	170203 Documentstudie KIS gevraagde documenten
11	170203 Evaluatierapport Kerstdebat 2016
12	170203 Financiële Rapportages 2015_2016 KIS
13	170203 Inhoudelijke toelichting bij financiële rapportages KIS 2016
14	170203 Output 2015 - overzicht projectproducten
15	170203 Overzicht streefcijfers en resultaten communicatie 2016
16	170203 Persaandacht KIS 2016
17	170203 Resultaten Gebruikersonderzoek website KIS
18	Concept afrekening KIS 2016

Nr.	Documenten nulsituatie
19	Bijlage I Outline kennisfunctie
20	blg-342926 Verkenning SZW-kennisvraag op het integratiedomein
21	kamerbrief-afbouw-forum-en-de-inrichting-van-de-kennisfunctie-op-het-beleidsterrein-van-integratie
22	kamerbrief-invulling-transformatie-kennisfunctie-integratievraagstukken

Nr.	Aangeleverd door SZW
23	Bijlage 1. Eritrea-resolutie uit 32e MMR
24	Bijlage 2. Onderzoek DSP Groep Niets is wat het lijkt
25	Bijlage 3. Advies Eritrea van de Externe Volkenrechtelijke Adviseur (EVA...
26	Bijlage 4 ResultatenGebruikersonderzoekKIS
27	Bijlage 4. Appreciatie Kabinet van EVA-advies over Eritrea

Nr.	Aangeleverd door SZW
28	Bijlage 5. Wijziging sanctieregeling Eritrea. Stcrt-2016-58321
29	Brief inburgering
30	Eindrapportage_onderzoek_asielzoekers_statushouders_vrijwilligerswerk
31	Jaarplan 2017 versie 27 oktober
32	Kamerbrief-met-reactie-op-rapportage-racisme-antisemitisme-en-extreemrec...
33	KO194705 Uitkomst heroriëntatie Directe financiering kinderopvang verzo...
34	KO194705 Eindrapport heroriëntatie Directe financiering kinderopvang
35	S&I 216457 TK Aanbieding een verkennend kwalitatief onderzoek onder asie...
36	S&I 260739 bijlage Voortgangsrapportage_Agenda_Integratie_per_december_2...
37	S&I 260739 TK Voortgangsbrief Agenda Integratie 2016
38	S&I 263584 TK Integrale aanpak Eritrea en de invloed van Eritrea in Nede...
39	SenI231 TK Bijlage
40	SenI231 TK
41	S&I 9692 Bijlage E-book Susan Rutten Rapport Gewoon Getrouwd
42	TK S&I 9692 Onderzoek religieuze en kindhuwelijken def.
43	TK S&I 35193 Bijlage Normatief kader problematisch gedrag DEF
44	TK S&I 35193 Brief concretisering aanpak salafisme EINDVERSIE
45	TK S&I 210626 Bijlage Discriminatiecijfers in 2015
46	TK S&I 210626 Racisme en moslimdiscriminatie
47	TK S&I 221599 Bijlage 1 Rapportage I Verdiepend onderzoek inburgeraars I...
48	TK S&I 221599 Bijlage 2 Brief aan Minister Asscher
49	TK S&I 274513 Aanbiedingsbrief DSP Groep onderzoek 'Niets is wat het lij...
50	TK S&I 274513 Bijl. Aanbiedingsbrief - 'Niets is wat het lijkt'
51	Verslag directeurenoverleg KIS
52	Verslag januari-overleg KIS SZW
53	Vierde-rapportage-racisme-antisemitisme-en-extreemrechts-geweld-in-neder...
54	kamerbrief-feitenrelaas-afbouw-kennisinstituut-forum
55	Getekende brief - 2015 Subsidie Werkplan 2015 Kennisplatform Integratie en Samenleving subs nr 3217
56	Getekende brief subsidie werkplan 2016 Kennisplatform Integratie Samenleving
57	Getekende brief Toekenning subsidie aan Verwey-Jonker Instituut inzake 'Kennisplatform Integratie
58	06 Tweezijdig getekende DVO 13jan17

Bijlage 2 Geanalyseerde gemeenten en politieke partijen

Gemeenten	Commissie en type	Verwijzing naar KIS	Thema
Rotterdam	Commissie Werk & Inkomen, Brief Radar: Jaarrapport discriminatie 2015 politie-eenheid	Handreiking 'Effectief diversiteitsbeleid: tel uit je winst! Een handreiking bij de audit diversiteit, Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS)	Discriminatie op de arbeidsmarkt.
	Commissie Werk & Inkomen, Brief Comité 21: Rapport aanbevelingen tegen racisme en discriminatie	Wat is er bekend over discriminatie van mbo-studenten bij toegang tot de stagemarkt? Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.	Aanbevelingen stageplekken in het kader van racisme en discriminatie
's-Gravenhage	Commissie samenleving, schriftelijke vraag	'Mbo en de stagemarkt: wat is de rol van discriminatie?' van het Kennisplatform Integratie en Samenleving	Vragen aan de raad vanuit HSP in het kader van discriminatie mbo-stagemarkt
	College, schriftelijke vraag	Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS) heeft onlangs een verkennende studie uitgevoerd naar de positie van Somalisch-Nederlandse jongeren in de Nederlandse samenleving	Vragen aan college vanuit HSP in het kader van Positie Somalisch-Nederlandse jongeren
	College, schriftelijke vraag	Artikel "Grote verschillen in gebruik jeugdzorg naar etnische herkomst" op de website van het Kennisplatform Integratie en Samenleving	Fractie PVDA wil weten of de situatie in Den Haag klopt met de tekst van het artikel over bereik Jeugdhulp
Amsterdam	College, schriftelijke vraag	www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/Grote-verschillen-in-gebruik-jeugdzorgnaar-herkomst.pdf	Beantwoording vragen van raadsleden inzake verschillen in gebruik van jeugdzorg op basis van etnische achtergrond

Gemeenten	Commissie en type	Verwijzing naar KIS	Thema
	College, schriftelijke vraag	Presentatie plaatsgevonden over de positie van Somaliërs in Amsterdam, georganiseerd door het Verwey-Jonker Instituut en het Kennisplatform Integratie en Samenleving.	Beantwoording schriftelijke vragen van het lid Blom van 20 juni 2016 inzake de positie van Somaliërs in Amsterdam.
	Raadscommissie Jeugd en Cultuur. Publicatie Pharos in opdracht van VWS.	Grote verschillen in gebruik jeugdzorg naar herkomst. Utrecht: Kennisplatform integratie en samenleving; 2015.	Kennissynthese gezondheid van nieuw komende vluchtelingen en indicaties voor zorg, preventie en ondersteuning
Lelystad	Vergaderstuk gemeenteraad	Lelystad is vertegenwoordigd in het Platform Romagemeenten. Vier keer per jaar komen een aantal gemeenten bij elkaar in dit platform. In 2015 is aandacht geschonken aan de thema's: rol van anti-discriminatie voorzieningen, EU-fondsen, aanpak MultiProbleemGezinnen, kennisplatform integratie en samenleving , rechtsherstelmiddelen, dialoog met Roma, rol onderwijsconsulenten, Monitor Inclusie 2015.	Verantwoording rijkssubsidie programma aanpak uitbreiding Roma kinderen
Zaanstad	Ingekomen brieven	Met de beëindiging van de activiteiten van FORUM is ook een einde gekomen aan de website van FORUM. Belangrijk om te weten is dat er een opvolger (www.kis.nl) is gekomen waar kennis over integratie en samenleving is te vinden.	Laatste nieuwsbrief Forum
Delft	-	-	-
Almere	-	-	-
Schiedam	-	-	-
Diemen	-	-	-
Capelle aan den IJssel	-	-	-
Utrecht	-	-	-
Amstelveen	-	-	-
Zoetermeer	-	-	-
Vlaardingingen	-	-	-

Berenschot

Gemeenten	Commissie en type	Verwijzing naar KIS	Thema
Arnhem	-	-	-
Eindhoven	-	-	-
Maassluis	-	-	-
Dordrecht	-	-	-
Rijswijk	-	-	-
Purmerend	-	-	-
Gouda	-	-	-

Politieke partijen			
VVD	CDA	D66	GroenLinks
PvdA	SP	CU	PVV
Denk	SGP	Partij voor de Dieren	50plus

Bijlage 3 Overzicht interviews

Organisatie	#	Functie/Organisatie	Vorm
Binnen het Ministerie van SZW	1	Strategisch niveau	Duo-gesprek
	2	Huidig en voormalig accounthouder	Duo-gesprek
	3	Inhoudelijk betrokkenen vanuit Directie Samenleving en Integratie	Groepsgesprek
	4	Expertise-unit Sociale Stabiliteit	Duo-gesprek
Binnen KIS	5	directie en coördinator KIS van Verwey-Jonker Instituut	Duo-gesprek
	6	directie en coördinator KIS van Movisie	Duo-gesprek
	7	Medewerkers/projectleiders vanuit VJI betrokken bij de 4 KIS-thema's	Groepsgesprek
	8	Medewerkers/projectleiders vanuit Movisie betrokken bij de 4 KIS-thema's	Groepsgesprek
	9	Portaalfunctie en communicatie KIS	Groepsgesprek
Potentiele gebruikersgroepen KIS: gemeenten	10	VNG	Individueel interview
	11	's-Gravenhage	Individueel/duo-interview
	12	Amsterdam	Individueel/duo-interview
	13	Schiedam	Individueel/duo-interview
	14	Diemen	Individueel/duo-interview
	15	Capelle aan den IJssel	Individueel/duo-interview
	16	Utrecht	Individueel/duo-interview
	17	Lelystad	Individueel/duo-interview
	18	Zaanstad	Individueel/duo-interview
	19	Zoetermeer	Individueel/duo-interview
Potentiele gebruikersgroepen KIS: andere overheden	20	Inspiratie Inc (Almere)	
	21	Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid (NCTV)	Individueel interview
	22	Adviesraad voor diversiteit van Amsterdam	Individueel/duo-interview
	23	Project weerbaar opvoeden: gedaan door Stichting Attanmia	Individueel interview
	24	Ministerie van OCW	Groepsgesprek met beleidsmedewerkers
	25	SER	
	26	416601 Burgemeesters en Radicalisering	
Potentiele gebruikersgroepen KIS: maatschappelijke organisaties	27	UAF	Individueel interview
	28	Radar/Artikel 1	Individueel interview
	29	Vluchtelingenwerk	Duo-gesprek

Berenschot

Organisatie	#	Functie/Organisatie	Vorm
Potentele gebruikersgroepen KIS: organisaties van/voor migranten	30	Stichting Al Amal	Individueel interview
	31	Contactorgaan Moslims en Overheid	Individueel interview
	32	Inspraakorgaan Turken in Nederland (IOT) en Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders (SMN)	Duo-gesprek
Potentele gebruikersgroepen KIS: bedrijfsleven	33	POST NL	Individueel interview
	34	Stichting van de Arbeid / Diversiteit in Bedrijf	Individueel interview
Wetenschappers	35	SCP	Individueel interview
	36	Erasmus Universiteit	Individueel interview
	37	WRR	Individueel interview
	38	Van den Bunt adviseurs	Individueel interview
Media	39	NRC-Handelsblad	Individueel interview
	40	NOS-Journaal	Individueel interview

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al bijna 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke en private sector met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkerrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten van een vraagstuk aan te pakken.

Berenschot is aangesloten bij E-I Consulting Group, een Europees samenwerkingsverband van toonaangevende bureaus.

Berenschot Groep B.V.
Europalaan 40, 3526 KS Utrecht
Postbus 8039, 3503 RA Utrecht
T 030 2 916 916
E contact@berenschot.nl
www.berenschot.nl
📱 @berenschot_nl